

Vergaderjaar 2018–2019

35 000 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2019

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETVOORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1.	LEESWIJZER	4
2.	BELEIDSAGENDA KONINKRIJKSRELATIES	7
2.1	Beleidsprioriteiten	7
2.2	Overzichtstabel belangrijkste beleidsmatige mutaties	12
2.3	Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven	14
2.4	Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen	15
2.5	Overzicht van risicoregelingen	16
3.	BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES	19
	Artikel 1 Versterken rechtstaat (oude naam: Waarborgfunctie)	19
	Artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur	22
	Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	27
	Artikel 8 Wederopbouw bovenwindse eilanden (oude naam: Noodhulp en wederopbouw bovenwindse eilanden)	30
4.	NIET-BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES	34
	Artikel 6 Apparaat	34
	Artikel 7 Nog onverdeeld	35
5.	BELEIDSAGENDA BES-FONDS	36
5.1	Beleidsprioriteiten	36

6.	BELEIDSARTIKEL BES-FONDS	37
	Artikel 1 BES-fonds	37
7.	BIJLAGEN	39
	Bijlage 1: Verdiepingsbijlage Koninkrijksrelaties	39
	Bijlage 2: Verdiepingsbijlage BES-fonds	46
	Bijlage 3: Moties en toezeggingen	47
	Bijlage 4: Overzicht subsidies	55
	Bijlage 5: Overzicht evaluatie- en overig onderzoek	56
	Bijlage 6: Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland	58
	Bijlage 7: Overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland	62
	Bijlage 8: Overzicht eilandelijke inkomsten	63
	Bijlage 9: Overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland	66

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETS- VOORSTEL

Wetsartikel 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

In afwijking van het eerste lid is besloten de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties en de begrotingsstaat van het BES-fonds in één wet te laten vaststellen, op grond van artikel 2.3, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

K.H. Ollongren

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Algemeen

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2019 voor Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds.

Groeiparagraaf

Ten opzichte van de begroting 2018 hebben de volgende wijzigingen plaatsgevonden:

- In het Regeerakkoord «Vertrouwen in de toekomst» is bepaald dat met ingang van 1 januari 2018 de Kustwacht Caribisch gebied uit de begroting van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES fonds vervalft. Het budget voor de Kustwacht (artikel 1) is toegevoegd aan de begroting van het Ministerie van Defensie (X) artikel 2. Taakuitvoering zeestrijdkrachten. Tevens is het budget voor het wisselkoersverschil van de luchtverkenningcapaciteit en het onderzoek naar de luchtverkenningcapaciteit vanuit artikel 7 toegevoegd aan de begroting van het Ministerie van Defensie (X) artikel 2. Taakuitvoering zeestrijdkrachten.
- De tweede Incidentele Suppletoire Begroting 2018 (Kamerstukken II 2017–2018, [34 936 IV, nr. 1](#)) waarin voor artikel 8 Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden voor het jaar 2019 met € 5,282 mln. wordt toegevoegd vanuit de Aanvullende post bij het Ministerie van Financiën.
- De naam van beleidsartikel 8 is vervolgens met ingang van deze begroting gewijzigd in «Wederopbouw Bovenwindse Eilanden». Deze wijziging is doorgevoerd omdat na 2018 geen betalingen meer plaatsvinden voor de verleende noodhulp.
- De naam van beleidsartikel 1 is gewijzigd naar «Versterken rechtsstaat» (was: Waarborgfunctie). Deze wijziging is doorgevoerd naar aanleiding van de aanbeveling uit de beleidsdoorlichting van begrotingsartikel 1. Met de nieuwe naam wordt de inzet vanuit dit begrotingsartikel, die niet wezenlijk gewijzigd is, beter gedekt.

Beleidsagenda's

De beleidsagenda's Koninkrijksrelaties en BES-fonds geven een kernachtig overzicht van de hoofdlijnen van het beleid.

De beleidsagenda voor Koninkrijksrelaties (IV) wordt afgesloten met vier overzichten:

- *Overzichtstabel belangrijkste mutaties*
In dit overzicht zijn de belangrijkste beleidsmatige mutaties opgenomen.
- *Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven*
In dit overzicht zijn de niet-juridisch verplichte uitgaven opgenomen.
- *Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen*
In de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen is per artikel voor de periode 2016–2022 opgenomen wanneer een beleidsdoorlichting is gerealiseerd of gepland. De aanvullende informatie is opgenomen in bijlage 5 «Evaluatie- en overig onderzoek».
- *Overzicht van risicoregelingen*
In de beleidsagenda is een tabel «verstreckte garanties en verstreckte leningen» opgenomen.

De beleidsartikelen

In de beleidsartikelen staan de beleids- en de financiële informatie over de voorgenomen uitgaven. De begroting Koninkrijksrelaties is opgebouwd uit vier beleidsartikelen: artikel 1 Versterken rechtsstaat, artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur, artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen en artikel 8 Wederopbouw Bovenwindse Eilanden.

De begroting van het BES-fonds kent één beleidsartikel: artikel 1 BES-fonds.

Een beleidsartikel is opgebouwd uit de volgende elementen:

- A Algemene doelstelling
- B Rol en verantwoordelijkheid
- C Beleidswijzigingen
- D1 Budgettaire gevolgen van beleid
- D2 Budgetflexibiliteit
- E Toelichting op de instrumenten

Budgetflexibiliteit

De peildatum van de gepresenteerde budgetflexibiliteit (juridisch verplicht) is 1 januari 2019.

De niet-beleidsartikelen

De begroting Koninkrijksrelaties bevat twee niet-beleidsartikelen: artikel 6 Apparaat en artikel 7 Nog onverdeeld.

Bijlagen

De bijlagen 1 en 2 bevatten de verdiepingsbijlagen voor Koninkrijksrelaties en BES-fonds. Bijlage 3 is een overzicht van de moties en toezeggingen voor beide hoofdstukken.

Vervolgens volgt voor Koninkrijksrelaties een overzicht subsidies (bijlage 4) en een overzicht evaluatie- en overig onderzoek (bijlage 5).

Met betrekking tot het BES-fonds volgen het overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland (bijlage 6), het overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland (bijlage 7), het overzicht eilandelijke inkomsten (bijlage 8) en het overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland (bijlage 9).

Het uitgangspunt is om in de verdiepingsbijlage de beleidsmatige en technische mutaties toe te lichten die groter zijn dan of gelijk aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2018 (RBV 2018) is opgenomen. In het kader van transparantie of anderszins kan het voorkomen dat mutaties beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) In € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Versterken Rechtsstaat	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
4. Bevorderen sociaaleconomische structuur	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
5. Schuldsanering/lopende inschrijving/ leningen	Verplichtingen/Uitgaven: 1/2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2/4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
6. Apparaat	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: –	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: –
7. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: –	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: –
1. BES-fonds	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.

2. DE BELEIDSAGENDA KONINKRIJKSRELATIES

2.1 Beleidsprioriteiten

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat uit de vier autonome landen Curaçao, Sint Maarten, Aruba en Nederland. Op de begroting Koninkrijksrelaties worden uitgaven gedaan ten behoeve van de landen en openbare lichamen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken deel uit van het staatsbestel van Nederland. De middelen die op de begroting van Koninkrijksrelaties besteed worden zijn in het bijzonder gericht op rechtszekerheid, deugdelijk bestuur en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van de inwoners. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft de coördinerende taak om de verantwoordelijkheid die Nederland heeft naar de inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba in te vullen. De prioriteit ligt op deze eilanden bij het verbeteren van het economisch perspectief, onder meer door versterking van de infrastructuur en het terugdringen van armoede.

Coördinerende verantwoordelijkheid BZK

Het Ministerie van BZK heeft sinds het Regeerakkoord «Vertrouwen in de toekomst» een sterkere coördinerende rol op het gebied van Koninkrijksrelaties. Dankzij deze coördinatie kan de Rijksoverheid het verschil maken, door het handelen «op de grond» te versterken. Om effectief beleid te kunnen voeren is het van belang rekening te houden met de uitvoerbaarheid van beleid en de beschikbare uitvoeringskracht op de eilanden. Om dit waar te kunnen maken is de versterkte coördinatie geen doel op zich, maar een middel om te voorzien in de breed gedragen behoefte aan interdepartementale samenwerking, integrale beleids- en besluitvorming, en uitwisseling en sturing op het gebied van beleidsplannen en wetgeving. Door deze behoefte te vervullen is het Rijk beter in staat te prioriteren en zo een gerichte bijdrage te leveren aan de sociaaleconomische ontwikkeling van de eilanden. De regering zal in najaar 2018 voorlichting vragen aan de Afdeling advisering van de Raad van State over de bestaande vormgeving van de verhouding tussen Caribisch en Europees Nederland en de coördinerende rol van BZK.

Vanuit het Ministerie van BZK is er sturing en samenwerking op belangrijke thema's als het sociaal domein en armoedebestrijding, maar deze versterkte coördinatie ontslaat andere departementen niet van hun verantwoordelijkheid. De versterkte coördinatie komt dus niet in de plaats van het eigenaarschap van andere departementen, maar beoogt meerwaarde te halen uit de gezamenlijke inspanningen. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een bewindspersonenoverleg Caribisch Nederland in het leven geroepen waar besloten wordt over departement overstijgende onderwerpen aangaande Caribisch Nederland. Daarnaast is een hoogambtelijke interdepartementale stuurgroep Caribisch Nederland ingericht die elke 6 weken spreekt en de facto als voorportaal van het bewindspersonenoverleg fungeert. De coördinatie wordt ook praktisch vormgegeven, bijvoorbeeld door te sturen op de uitvoering van de maatregelen uit de kabinetsreactie sociaal minimum of door interdepartementale taskforces of stuurgroepen in het leven te roepen die knelpunten in Caribisch Nederland adresseren.

Wederopbouw bovenwinden

Op 6 september 2017 trok de orkaan Irma met verwoestende gevolgen over de bovenwindse eilanden. In korte tijd raakten bewoners van Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten dakloos, raakten hotels en kantoren zwaar beschadigd en werd de infrastructuur verwoest. Al tijdens de fase van de noodhulp is gestart met de wederopbouw van de bovenwindse eilanden. Deze wederopbouw loopt door in 2019 en zal nog jaren in beslag gaan nemen, waarbij de Caribische (ei)landen en Nederland intensief met elkaar samen zullen blijven werken. De Wereldbank is door Sint Maarten en Nederland gevraagd om de wederopbouw van Sint Maarten verder vorm te geven en te coördineren. Daarnaast hebben Nederland en Sint Maarten afspraken gemaakt over de randvoorwaarden voor de Nederlandse bijdrage aan de wederopbouw: het versterken van grenstoezicht en het instellen van een Integriteitskamer. Naast de wederopbouw van Sint Maarten, zet Nederland zich ook in om de schade op Saba en Sint Eustatius te herstellen.

Versterking grenstoezicht Sint Maarten

Het huidige grenstoezicht op Sint Maarten is kwetsbaar en ondermaats. Een integrale en versterkte uitvoering van het grenstoezicht is een essentiële schakel in de aanpak van criminaliteit en instroom van illegale arbeidsmigranten. Zeker na de orkaan Irma is er een verhoogd risico, omdat instanties als de douane en Korps Politie Sint Maarten (KPSM) niet goed en volledig functioneren. De versterking geldt in principe voor een periode van twee jaar. De inzet van Nederlandse douane en Koninklijke Marechaussee (KMar) is daarom vooral gericht op opleiding, capaciteitsversterking door de inzet van lokale arbeidskrachten, twinning en training op het werk, zodat Sint Maarten in staat wordt gesteld over twee jaar de versterking zelfstandig te kunnen uitvoeren. Daarnaast bestaat de versterking uit het verschaffen van adequate middelen om het grenstoezicht goed en integer uit te kunnen voeren. De inzet van de Kustwacht in het Caribisch gebied wordt als gevolg van de orkaan Irma ook tijdelijk versterkt.

Integriteitskamer Sint Maarten

De zorg voor integriteit van het openbaar bestuur is een landsaangelegenheid. In 2015 is tussen de regering van Sint Maarten en Nederland afgesproken dat er bij landsverordening een Integriteitskamer wordt ingesteld. Aanleiding daarvoor waren diverse rapporten waaruit de zorgwekkende staat van de integriteit van het openbaar bestuur van Sint Maarten bleek. Ten tijde van het passeren van de orkanen Irma en Maria in 2017 was nog geen integriteitskamer ingesteld. Nederland heeft dat vervolgens als harde randvoorwaarde gesteld voor het in aanmerking komen voor een financiële bijdrage voor de wederopbouw. Nederland draagt, op basis van eerder gemaakte afspraken, financieel bij aan de integriteitskamer. Dit houdt in dat Nederland tot en met 2021 zorg zal dragen voor de financiering van de helft van de kosten van de integriteitskamer. Voor de andere helft is Sint Maarten verantwoordelijk, maar dat deel zal tot en met 2020 vergoed worden vanuit het wederopbouwfonds.

Wederopbouw Sint Maarten

Het hoofdspoor van de wederopbouw van Sint Maarten verloopt via een trustfund bij de Wereldbank. Van de in totaal gereserveerde € 550 mln. voor wederopbouw zal maximaal € 470 mln., in tranches, in dit trustfund worden gestort. De Wereldbank heeft ruime internationale ervaring met wederopbouwtrajecten, onder meer in de regio en met «small island states». Uitvoering met middelen uit het trustfund vindt niet alleen plaats

door de overheid van Sint Maarten, maar ook door de Wereldbank zelf, internationale organisaties en (lokale) non-gouvernementele organisaties.

Naast het traject met de Wereldbank, verleent Nederland ook directe steun aan Sint Maarten, vanuit de middelen voor de wederopbouw van Sint Maarten. Deze directe steun vindt plaats wanneer de Wereldbank deze steun niet kan verlenen, wil verlenen of wanneer interventie door de Wereldbank niet wenselijk is. Langs deze weg wordt technische assistentie en bijstand geleverd, meer specifiek worden ook middelen ingezet voor de rechtshandhaving.

De rechtshandavingsketen op Sint Maarten is zwaar getroffen door orkaan Irma en is sinds de orkaan niet in staat om zelfstandig de veiligheid op het eiland te waarborgen. Nederland levert daarom bijstand aan de detentiesituatie van Sint Maarten en het Korps Politie Sint Maarten vanuit het wederopbouwfonds. Met deze bijstand kunnen de sectoren opgebouwd worden, zodat ze op termijn weer zelfstandig kunnen functioneren.

Wederopbouw Saba en Sint Eustatius

Naast de wederopbouw van Sint Maarten, zet Nederland zich ook in voor de wederopbouw van de eilanden Saba en Sint Eustatius. Deze wederopbouw vindt plaats onder coördinatie van het Ministerie van BZK, maar in nauwe samenwerking met de departementen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Binnen deze samenwerking heeft elk departement zijn eigen verantwoordelijkheid. Zo is OCW verantwoordelijk voor het herstel van schoolgebouwen, focust EZK zich op toerisme en ligt de prioriteit van IenW bij de wegen, luchthavens en zeehavens. Het Ministerie van BZK houdt zich, naast de coördinerende functie, bezig met de projecten woningbouw, herstel van de klif Fort Oranje, openbare ruimte en onroerende zaken, natuur en milieu en duurzaam afvalmanagement in de regio. In 2019 lopen onder meer de projecten herstel schoolgebouwen en herstel van de klif Fort Oranje door. Het herstel van de klif Fort Oranje maakt deel uit van een bredere aanpak van erosie en behoud van erfgoed, met betrokkenheid van de Ministeries van IenW, OCW en BZK. Fort Oranje is Rijksvastgoed en valt daarmee onder de verantwoordelijkheid van BZK.

Rechtshandhaving

Team bestrijding ondermijning

In 2017 is besloten tot het continueren van de financiering van de gezamenlijke extra inzet van het Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie ten behoeve van de bestrijding van ondermijning (Team bestrijding ondermijning, TBO). Deze aanpak van georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit heeft in 2017 de eerste zichtbare resultaten opgeleverd, waarmee de noodzaak van deze aanpak wordt bevestigd. De komende jaren wordt hierop doorgepakt, zodat deugdelijk bestuur een partner kan blijven in de rechtshandavingsketen.

Versterking goed bestuur en regionale ontwikkeling

Bestuurlijk ingrijpen Sint Eustatius

De Commissie van Wijzen heeft in 2018 geconcludeerd dat het bestuur op Sint Eustatius zich schuldig maakte aan «grove taakverwaarlozing». Deze situatie had ingrijpende gevolgen voor het dagelijks leven van de bevolking, zoals rechtsongelijkheid. Om deze situatie te verbeteren, heeft Nederland in februari 2018 bestuurlijk ingegrepen op Sint Eustatius, door middel van de Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius. De eilandsraad is ontbonden en de gedeputeerden en waarnemend gezaghebber zijn van hun functie ontheven. Er is een regeringscommissaris benoemd die voorziet in het bestuur van Sint Eustatius. Zoals ook uit de voortgangsbrief over de situatie op Sint Eustatius blijkt (Kamerstukken II 2017–2018, 34 775) is de situatie nog ernstiger dan oorspronkelijk voorzien. De verwaarlozing en achterstanden zijn op vrijwel alle terreinen zichtbaar en merkbaar en groter dan gedacht. De regeringscommissaris en het kabinet spannen zich gericht in om deze problemen op te lossen.

Versterken bestuur

Het Ministerie van BZK richt zich met een programma bestuurlijke ontwikkeling op het verhogen van de kwaliteit en slagkracht van het openbaar bestuur op de zes eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk, met name Caribisch Nederland. Een goed functionerend, transparant bestuur is een basisvoorwaarde om tot effect op specifieke en prioritaire thema's te komen.

Het Ministerie van BZK spant zich in om de uitvoeringskracht te verbeteren, rekening houdend met lokale omstandigheden en specifieke bestuurlijke context per eiland. Het is van belang om blijvend te investeren in menselijk kapitaal, bijvoorbeeld door het toerusten en trainen van de ambtelijke apparaten. Ook wordt er door middel van de eerder benoemde versterkte coördinerende rol van het Ministerie van BZK gewerkt aan het integraal werken vanuit de departementen. Met name ten aanzien van Caribisch Nederland zal dit tot verbeteringen moeten leiden in de uitvoering van beleid.

Het programma bestuurlijke ontwikkeling richt zich op het versterken van de relatie tussen het bestuur en het ambtelijk apparaat. Er wordt gericht en actief bijgedragen om de ambtelijke kracht op de eilanden te versterken, door een Talent Ontwikkel Programma (TOP) Bonaire voor jonge lokale professionals te organiseren en een TOP Traineeship om talentvolle Caribische professionals die in Europees Nederland gestudeerd hebben de kans te bieden om terug te keren op hun eiland. In 2018 en 2019 zullen er diverse trainingen aan ambtenaren en potentiële bestuurders gegeven worden op Sint Eustatius om de bestuurlijke ondersteuning te verbeteren.

Regionale knelpunten – Caribisch Nederland

In deze kabinetsperiode zijn financiële middelen gereserveerd voor de aanpak van regionale knelpunten. Voor Caribisch Nederland is hieruit € 30 mln. gereserveerd. Daarbij zal conform het Regeerakkoord de prioriteit worden gelegd bij het verbeteren van het economisch perspectief, onder meer door versterking van de infrastructuur en het terugdringen van armoede. Deze extra investeringen vinden plaats onder voorwaarde dat goed bestuur en financiële verantwoording op een afdoende niveau zijn geborgd. De Kamer is hierover geïnformeerd bij brieven d.d. 19 februari 2018 (Kamerstukken II 2017–2018, [29 697](#), nr. [37](#) en [42](#)). Op 16 juli 2018 is

de Kamer geïnformeerd over de besteding van de middelen uit de Regio Envelop ten behoeve van projecten voor Caribisch Nederland (Kamerstukken II 2017–2018, [29 697, nr. 54](#)).

Financiële situatie (ei)landen in relatie tot financieel toezicht en economische ontwikkeling

Aruba

De huidige financiële situatie op Aruba is buitengewoon zorgelijk. Hoge tekorten op de begroting, oplopende staatstaatsschuld en een stagnerende economische groei vormen de grootste risico's. Het financieel toezicht op Aruba is geregeld aan de hand van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft) en wordt uitgevoerd door het Collega Aruba financieel toezicht (CAft). Aangezien er vanaf 2019 geen begrotingsnormen meer zijn opgenomen in de LAft, is Nederland met Aruba in gesprek ten behoeve van verlenging van het toezicht en een nieuw normenkader.

Curaçao en Sint Maarten

Het financieel toezicht op Curaçao en Sint Maarten is geregeld in de Rijkswet financieel toezicht (Rft) Curaçao en Sint Maarten. Op Curaçao vormen, naast een stagnerende economische groei, de beperkte capaciteit om tegenvallers op te vangen en de ontwikkelingen rondom de olieraffinaderij de grootste risico's. Met betrekking tot Sint Maarten blijven de gevolgen van de orkanen Irma en Maria ook de komende jaren een grote impact hebben op de economie. Daarnaast blijkt het op orde krijgen van het financieel beheer al jaren een grote uitdaging voor het land. Tot slot laat de ontwikkeling van de staatsschuld op Sint Maarten en Curaçao een beheersbaar beeld zien, de bijzondere positie waarin Sint Maarten thans verkeert daargelaten. Het College financieel toezicht (Cft) is nauw betrokken bij het op orde brengen van het financieel beheer van de landen conform artikel 4 van de Rft. Daarnaast kunnen de landen gebruik maken van de expertise en advisering van de eigen rekenkamers.

BES-eilanden

Het College financieel toezicht BES (Cft-BES) houdt toezicht op de financiën van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daar waar Saba al enkele jaren een goedkeurende accountantsverklaring krijgt, blijft het voor Bonaire en Sint Eustatius een uitdaging om het financieel beheer naar een aanvaardbaar niveau te brengen.

Vanaf februari 2018 is met het bestuurlijk ingrijpen de Tijdelijke wet taakverwaarlozing ingegaan op Sint Eustatius, waarbij het verbeteren van het financieel beheer een van de prioriteiten is. Met Bonaire zijn reeds gesprekken gestart om brede afspraken te maken over het verbeteren van het financieel beheer in een nog af te sluiten bestuursakkoord.

2.2 Belangrijkste beleidsmatige mutaties t.o.v. vorig jaar (ontvangsten, uitgaven en niet-belastingontvangsten)

Opbouw uitgaven (x € 1 000)							
	art. nr.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018 (inclusief NvW)		246.086	102.169	102.043	101.837	89.721	0
Stand ontwerpbegroting 2018 (na ISB)		379.286	107.451	102.043	101.837	89.721	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018		89.713	1.337	2.341	1.883	1.665	0
Belangrijkste mutaties							
1) Wisselkoers leningen	5.2		4.448				
2) Wisselkoers BES-fonds	7.4		- 4.712				
3) Derde incidentele begroting 2018	8.2	15.300					
4) Liquiditeitssteun		1.790					
5) Wederopbouw Statia		3.067					
6) Klif Statia bijdrage I&W		1.500					
7) Kasschuif FDA	4.1	- 2.463	1.232	1.231			
8) Kasschuif Integriteitskamer		- 450			450		
Overige mutaties		986	- 1.000	- 1.000	- 999	- 998	90.387
Stand ontwerpbegroting 2019		488.729	108.756	104.615	103.171	90.388	90.387

Toelichting:

1. Wisselkoers leningen

Als gevolg van de huidige wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro zijn er meerontvangsten op rente van de uitstaande leningen. Deze wisselkoersmeevaller wordt toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7 van deze begroting.

2. Wisselkoers BES-fonds

De vrije uitkering van het BES-fonds is vastgelegd in dollars. Door de huidige wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro is er sprake van een wisselkoerstegenvaller. Deze wordt gedekt vanuit de wisselkoersreserve op artikel 7 van de begroting van Koninkrijksrelaties.

7. Kasschuif FDA

De laatste restmiddelen Fondo Desaroyo Aruba (FDA), zijn teruggevloeid naar de KR begroting. Deze middelen worden, conform de beheersovereenkomst tussen Aruba, Nederland en FDA, weer ingezet ten behoeve van het land Aruba voor de komende twee jaar. Een deel van de middelen wordt in 2019 ingezet voor kinderbescherming, het overige deel wordt aangewend ter versterking van de rechtshandhaving op Aruba.

Opbouw ontvangsten (x € 1 000)							
	art. nr.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018 (inclusief NvW)		41.670	33.844	31.895	30.491	30.403	0
Stand ontwerpbegroting 2018 (na ISB)		41.670	33.844	31.895	30.491	30.403	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018		3.951	0	0	0	0	0
Belangrijkste mutaties							
1) Wisselkoers leningen			4.448				
Overige mutaties		2.463	0	0	0	0	30.403
Stand ontwerpbegroting 2019		48.084	38.292	31.895	30.491	30.403	30.403

Toelichting:

1. Wisselkoers leningen

Als gevolg gevolg van de huidige wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro zijn er meerontvangsten op rente van de uitstaande leningen. Deze wisselkoersmeevaller wordt toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7 van deze begroting.

BES-fonds

Opbouw uitgaven (x € 1 000)							
	art. nr.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018 (inclusief NvW)		41.386	33.087	33.087	32.888	32.998	0
Stand ontwerpbegroting 2018 (na ISB)		41.386	33.087	33.087	32.888	32.998	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018		0	0	0	0	0	0
Belangrijkste mutaties							
1) Wisselkoers BES-fonds			4.712				
Overige mutaties		573	480	395	369	368	33.367
Stand ontwerpbegroting 2019		41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367

BES-fonds

Opbouw ontvangsten (x € 1 000)							
	art. nr.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018 (inclusief NvW)		41.386	33.087	33.087	32.888	32.998	0
Stand ontwerpbegroting 2018 (na ISB)		41.386	33.087	33.087	32.888	32.998	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018		0	0	0	0	0	0
Belangrijkste mutaties							
1) Wisselkoers BES-fonds			4.712				
Overige mutaties		573	480	395	369	368	33.367
Stand ontwerpbegroting 2019		41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367

Toelichting uitgaven/ontvangsten:

1. Wisselkoers BES-fonds

De vrije uitkering van het BES-fonds is vastgelegd in dollars. Door de huidige wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro is er sprake van een wisselkoerstegenvaller. Deze wordt gedekt vanuit de wisselkoersreserve op artikel 7 van de begroting van Koninkrijksrelaties.

2.3 Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven en bestemming (bedragen x € 1.000)

Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven en bestemming (bedragen x € 1.000)				
Art.nr.	Naam artikel (€ tot. uitgaven art.)	Juridisch verplichte uitgaven	Niet-juridisch verplichte uitgaven	Bestemming van de niet-juridisch verplichte uitgaven
4	Bevorderen sociaaleconomische structuur (€ 11.198)	€ 6.174 (55%)	€ 5.024 (45%)	<ul style="list-style-type: none"> - opdrachten Caribisch Nederland (€ 3.530) - opdrachten landen (€ 1.258) - overig (€ 236)
Totaal aan niet verplichte uitgaven			€ 5.024	

2.4 Meerjarenplanning Beleidsdoorlichtingen

Meerjarenplanning Beleidsdoorlichtingen									
Artikel	Naam artikel	(realisatie)		(planning)					Geheel artikelonderdeel?
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
1	Versterking rechtsstaat	✓					✓		Ja
4	Bevorderen sociaal-economische structuur								
4.1	Aruba, Curaçao en Sint Maarten	✓						✓	Nee
4.2	Caribisch Nederland	✓						✓	Ja
5	Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen	✓						✓	Ja
8	Wederopbouw Bovenwindse Eilanden								
8.1	Wederopbouw					✓			Ja

Toelichting

Artikel 4.1 Aruba, Curaçao en Sint Maarten

De onder artikelonderdeel 4.1 geraamde pensioentolagen worden niet in de beleidsdoorlichting meegenomen.

Voor een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en evaluaties wordt verwezen naar de meest recente jaarverslagen en/of de site van het Ministerie van Financiën: <http://www.rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties>.

Voor de meerjaren planning van de beleidsdoorlichtingen en evaluaties wordt verwezen naar de bijlage bij deze begroting: «Evaluatie- en overig onderzoek». Voor de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en overige evaluaties zijn hyperlinks opgenomen die meteen verwijzen naar de betreffende documenten.

2.5 Overzicht van risicoregelingen

Overzicht van verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)											
Artikel	Omschrijving	Uitstaande garanties	Geraamd te verlenen	Geraamd te vervallen	Uitstaande garanties	Geraamd te verlenen	Geraamd te vervallen	Uitstaande garanties	Garantie-plafond	Totaal plafond	Garantie aan partij binnen de collectieve sector?
		2017	2018	2018	2018	2019	2019	2019	2019	2019	
5. Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen (vanaf 2016)	Leningen aan het land Aruba	850	0	614	236	0	236	0	0	0	nee
	Voorschotten 9e Europees Ontwikkelings Fonds (EOF)	1.876	0	0	1.876	0	0	1.876	1.876	0	nee
	Totaal	2.726	0	614	2.112	0	236	1.876	1.876	0	

Leningen aan het Land Aruba: Deze post heeft betrekking op een door Nederland verstrekte garantstelling van leningen aan het Land Aruba vallende onder Staatsgarantie. De leningen zijn gedurende de periode 1990–1997 uitgegeven door de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO). Vanwege de toenmalige financiële situatie van Aruba is door Nederland een garantstelling gegeven. Het garantiëplafond is gekoppeld aan de hoogte van de uitstaande lening en wordt per aflossing van Aruba verlaagd met datzelfde bedrag. Het betreft hier een leningenportefeuille met diverse looptijden. De langst lopende lening eindigt in 2020. Aruba heeft tot op heden nog geen aflossing gemist. Voor deze garantie is geen begrotingsreserve aanwezig en wordt geen premie afgedragen als vergoeding voor de afgegeven garantie.

9e Europees Ontwikkelings Fonds (EOF): De garantstellingen zijn op verzoek van de Europese Commissie (EC) in het kader van het Europees Ontwikkelings Fonds (EOF) verstrekt door Nederland. De Europese Commissie verlangt van de lidstaten, bij projecten niet vallend binnen de Europese grenzen, een garantstelling voor individuele Landen en gebieden overzee (LGO's). De uitvoering van de projecten vindt plaats op Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland en hebben betrekking op het Sociaal Infrastructuur-programma en het Bonaire riolerings- en waterzuiveringsprogramma. Het sociaal infrastructuur programma eindigt, en de garantie vervalt daarmee. Het riolerings- en waterzuiveringsprogramma ondervindt vertraging door een arbitragezaak. De garantie loopt tot eind 2019.

Voor 2018 zijn er geen uitgaven en ontvangsten op garanties geraamd, omdat er geen indicaties zijn dat Aruba niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen en de EC op dit moment geen beroep op de garantstelling heeft gedaan.

Overzicht van verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)			
Artikel	Omschrijving	Uitstaande lening	Looptijd lening
5. Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen	Begrotingssteun Aruba	3.630	25 jaar
	Lening Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA)	1.340	30 jaar
	Maatregel Tussenbalans	6.694	30 jaar
	Water- en Energiebedrijf Aruba	6.656	30 jaar
	Leningen lopende inschrijving Curaçao	929.614	30 jaar
	Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	205.083	30 jaar

Begrotingssteun Aruba

In 1985 tot 1988 is aan Aruba een begrotingssteun verleend in de vorm van een lening van € 45,4 mln. met een jaarlijkse rente van 2,5%. Vanaf eind 1994 vindt aflossing plaats in 25 jaarlijkse termijnen van € 1,8 mln. Eind 2018 zal de laatste aflossing plaatsvinden.

Lening OBNA

Dit betreft een lening aan de Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) ten behoeve van aanvullende liquiditeiten steun.

Maatregel Tussenbalans

In het kader van de maatregel Tussenbalans zijn met ingang van 1991 begrotingsleningen verstrekt aan Aruba ter financiering van projecten, waarvan een bepaald rendement verwacht mag worden. De leningen hebben een looptijd van 30 jaar, waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%. In 2025 zullen de laatste aflossingen plaatsvinden.

Water- en Energiebedrijf Aruba (akte 263-JZ/1995)

Het betreft een begrotingslening ten behoeve van het Water- en Energiebedrijf NV gevestigd te Aruba. De lening is verstrekt voor het aldaar verrichten van een groot aantal investeringen voor de renovatie en uitbreiding van het Water- en Energiebedrijf. Deze leningsovereenkomst is opgesteld in Arubaanse valuta ad AFL 28 mln. (€ 10,9 mln.). Inmiddels is er op deze lening een bedrag van € 4,0 mln. afgelost. De lening heeft een looptijd tot 30 juni 2026 waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%.

Leningen lopende inschrijving Curaçao

Op 15 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat vijf leningen verstrekt aan het land Curaçao. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar. Op 16 september 2013 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 250 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Op 20 januari 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 267 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Op 30 december 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 35 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Alle hierboven verstrekte leningen hebben een looptijd van 30 jaar.

Het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV).

Leningen lopende inschrijving Sint Maarten

Op 21 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat een vijftal leningen verstrekt aan het land Sint Maarten. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar. Op 12 oktober 2012 heeft de Nederlandse Staat een volgende lening verstrekt. De maximale looptijd van deze lening is 5 jaar. Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat drie leningen aan Sint Maarten verstrekt voor een bedrag van ANG 150 mln. Aan Sint Maarten is op 21 november 2014 eveneens een lening verstrekt van ANG 30,2 mln. De maximale looptijd van deze leningen is 30 jaar.

Het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV).

Liquiditeitslening Sint Maarten

Begin 2018 is een 30-jarige rentevrije lening verstrekt aan Sint Maarten voor NAF 50 mln. (€ 22,8 mln.) om de liquiditeitspositie van het land te verstevigen na de schade van orkaan Irma. De eerste 5 jaar zijn aflossingsvrij, daarna wordt jaarlijks NAF 2 mln. afgelost.

Juli 2018 is een tweede 30-jarige rentevrije lening verstrekt aan Sint Maarten voor NAF 32,6 mln. (€ 15,3 mln.) ten behoeve van versteviging van de liquiditeitspositie van Sint Maarten.

3. DE BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 1. Versterken rechtsstaat

A Algemene doelstelling

Het bevorderen van goed bestuur door middel van samenwerking op het gebied van veiligheid, rechtshandhaving en grensbewaking en ondersteuning van de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B Rol en verantwoordelijkheid

Rechtshandhaving en veiligheid zijn autonome aangelegenheden van de landen van het Koninkrijk. Het beleid is er hoofdzakelijk op gericht om invulling te geven aan samenwerkingsregelingen en de uitvoering van rijkswetten, ter bevordering van de rechtshandavingsketen en de algemene veiligheid in Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Dit komt voort uit artikel 36 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (Statuut) dat bepaalt dat landen binnen het Koninkrijk elkaar hulp en bijstand verlenen, en komt tot stand door middel van samenwerkingsregelingen op basis van artikel 38 van het Statuut, of op grond van geldende rijkswetten.

Elk land in het Koninkrijk heeft de zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stimuleert de landen bij het invullen van deze verantwoordelijkheid.

De ondersteuning en versterking van de rechtsstaat die Nederland biedt aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten is belegd bij de bewindspersoon verantwoordelijk voor de Koninkrijksrelaties, die daarin nauw samenwerkt met de betrokken bewindspersonen van Justitie en Veiligheid en Defensie die de operationele capaciteit voor de ondersteuning en versterking leveren. Via de ondersteuning van de rechechcapaciteit en het ondersteunen van de rechterlijke macht in de landen, worden ook de rechechcapaciteit en de rechterlijke macht in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ondersteund.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Versterken rechtsstaat

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Art.nr.	Verplichtingen:	75.487	47.315	40.434	39.668	39.668	27.668	27.668
	Uitgaven:	69.841	47.315	40.434	39.668	39.668	27.668	27.668
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
1.1	Versterken rechtsstaat	69.841	47.315	40.434	39.668	39.668	27.668	27.668
	Bijdragen aan ZBO's / RWT's	14.355	36.791	27.141	26.443	26.443	16.943	16.943
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	14.355	36.791	27.141	26.443	26.443	16.943	16.943
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	0	0	0	0
	Overige bijstand aan de landen	0	0	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	55.486	10.524	13.293	13.225	13.225	10.725	10.725
	Duradero	0	0	0	0	0	0	0
	Grensbewaking (Defensie)	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100
	Kustwacht (Defensie)	46.106	0	0	0	0	0	0
	Rechterlijke macht (JenV)	3.280	4.424	7.193	7.125	7.125	4.625	4.625
	Ontvangsten:	2.174	3.951	0	0	0	0	0

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 1 is 100% juridisch verplicht en dit kent de volgende onderverdeling:

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

De bijdragen aan ZBO's/RWT's zijn voor 100% juridisch verplicht. De uitgaven van Recherchecapaciteit zijn vastgelegd in de beheersovereenkomst tussen het Recherche Samenwerking Team en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken

De bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken zijn voor 100% juridisch verplicht. De uitgaven zijn vastgelegd in de beheersovereenkomst Koninklijke Marechaussee en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en in de uitzendregeling voor rechters en ambtenaren.

E Toelichting op de instrumenten

1.1 Versterken rechtsstaat

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

Recherchecapaciteit en bestrijding ondermijning

Zoals vastgelegd in de Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en het Protocol Recherche Samenwerkingsteam heeft het Recherche Samenwerkingsteam (RST) de taak om zware, georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit te bestrijden. Daarnaast verricht het RST de afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken op dit gebied. Het RST heeft vestigingen op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, waar men werkt onder gezag van de lokale Openbaar Ministeries.

De bestrijding van ondermijning vindt plaats door het Team Bestrijding Ondermijning (een gemeenschappelijke aanpak van ondermijning door het RST, het openbaar ministerie, en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie). De inzet hierop wordt gecontinueerd tot en met 2021. Zo wordt met name de aanpak van ondermijning en high impact crimes versterkt.

Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken

Grensbewaking

Nederland stelt personeel van de Koninklijke Marechaussee (KMar) beschikbaar ter ondersteuning van het grenstoezicht in Aruba, Curaçao en Sint Maarten¹. Deze flexibele pool van 43 fte levert een bijdrage aan de bestrijding van het grens- en vreemdelingentoezicht, de bestrijding van mensensmokkel en -handel en de bestrijding van drugssmokkel via de luchthavens. De medewerkers van de KMar functioneren daarbij onder aansturing van de lokale diensthoofden en vallen onder het lokale gezag (de Ministers van Justitie van de respectievelijke landen).

Rechterlijke macht

Om een goed niveau van rechtshandhaving en rechtspleging in de drie landen en Caribisch Nederland te bevorderen, is volledige bezetting van het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie van groot belang. Vanwege een gebrek aan personele capaciteit draagt Nederland hierop verzoek van de landen aan bij door het ter beschikking stellen van rechters en officieren van justitie. Deze treden in lokale dienst, waarbij een buitenlandtoelage wordt vergoed ten laste van de begroting van Koninkrijksrelaties. Bij het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof werken ook rechters en officieren van justitie vanuit het Team Bestrijding Ondermijning, vandaar dat het budget voor de jaren 2019–2021 verhoogd is.

---

¹ Incidenteel ook in Caribisch Nederland (Bonaire, Saba, Sint Eustatius)

Artikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur

A Algemene doelstelling

Nederland kan op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten ondersteuning bieden bij de sociale en economische ontwikkeling en het verbeteren van de situatie omtrent de overheidsfinanciën.

Nederland bevordert gezamenlijk met de openbare lichamen de sociale en economische ontwikkeling op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B Rol en verantwoordelijkheid

Ten aanzien van de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de beleidvorming en -uitvoering in de landen. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) kan op basis van (individuele) verzoeken van de landen beleidsmatige assistentie bieden om hen te ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van het delen van kennis en het leveren van expertise.

Ten aanzien van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba

De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken onderdeel uit van het staatsbestel van Nederland. In de Grondwet is bepaald dat voor deze eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

De Minister van BZK is verantwoordelijk voor de Rijkscoördinatie van beleid met betrekking tot Caribisch Nederland. Vanuit zijn coördinerende rol beheert het Ministerie van BZK het BES-fonds en de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN). Daarnaast stemt BZK het rijksbeleid af in de ambtelijke stuurgroep Caribisch Nederland en via een periodiek bewinds-personenoverleg Caribisch Nederland, om integrale besluitvorming ten aanzien van de openbare lichamen te bevorderen.

De Minister van BZK ondersteunt vanuit de begroting van Koninkrijksrelaties de openbare lichamen door middel van het delen van kennis en het leveren van expertise ter verbetering van het openbaar bestuur en economisch perspectief.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Art.nr.	Verplichtingen:	21.694	11.725	11.198	15.655	14.425	14.309	14.309
	Uitgaven:	21.359	11.725	11.198	15.655	14.425	14.309	14.309
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			55%				
4.1	Curaçao, Sint Maarten en Aruba	7.566	3.937	4.966	8.039	6.809	6.809	6.809
	Opdrachten	748	780	1.258	1.663	1.664	1.664	1.664
	Opdrachten landen	748	780	1.258	1.663	1.664	1.664	1.664
	Inkomensoverdrachten	2.239	2.700	2.340	5.009	5.009	5.009	5.009
	Toeslagen op pensioenen NA	2.239	2.700	2.340	5.009	5.009	5.009	5.009
	Bijdragen aan medeoverheden	4.416	321	1.232	1.231	0	0	0
	Bijdrage landen	4.416	321	1.232	1.231	0	0	0
	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	163	136	136	136	136	136	136
	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	163	136	136	136	136	136	136
4.2	Caribisch Nederland	13.793	7.788	6.232	7.616	7.616	7.500	7.500
	Subsidies	707	522	0	0	0	0	0
	Subsidies Caribisch Nederland	467	522	0	0	0	0	0
	Kinderrechten	240	0	0	0	0	0	0
	Opdrachten	1.014	1.063	3.630	5.113	5.113	5.113	5.113
	Kinderrechten	89	0	0	0	0	0	0
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	925	1.063	100	100	100	100	100
	Opdrachten Caribisch Nederland	0	0	3.530	5.013	5.013	5.013	5.013
	Inkomensoverdrachten	1.385	4.073	1.382	1.283	1.283	1.283	1.283
	Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers	1.385	4.073	1.382	1.283	1.283	1.283	1.283
	Bijdragen aan medeoverheden	10.045	1.920	1.220	1.220	1.220	1.104	1.104
	Bijzondere uitkering sociaal-economische initiatieven	8.866	1.220	1.220	1.220	1.220	1.104	1.104
	Kinderrechten	593	0	0	0	0	0	0
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	586	700	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan agent-schappen	392	210	0	0	0	0	0

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	392	210	0	0	0	0	0
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	250	0	0	0	0	0	0
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	250	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten:	14.575	6.412	0	0	0	0	0

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 4 is 55% juridisch verplicht en dit kent de volgende onderverdeling:

Opdrachten

De opdrachten zijn (nog) niet juridisch verplicht. Afspraken met leveranciers later in het jaar kunnen doorlopen in 2019.

Inkomensoverdrachten

De inkomensoverdrachten zijn voor 100% juridisch verplicht. De uitgaven voor inkomensoverdracht liggen vast in de Vaste verrekenoersregeling pensioenen (1990).

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

De bijdragen aan (inter)nationale organisaties zijn niet juridisch verplicht.

Bijdragen aan medeoverheden

De bijdragen aan medeoverheden zijn voor 100% juridisch verplicht. Conform het Tijdelijke besluit bijzondere uitkeringen integrale projecten BES zijn deze middelen als specifieke uitkering opgenomen in de meerjarenprogramma's van de openbare lichamen.

E Toelichting op de instrumenten

4.1. Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Opdrachten

Opdrachten landen

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan Nederland projecten ondersteunen die de sociale en economische ontwikkeling bevorderen en de overheidsfinanciën verbeteren.

Inkomensoverdracht

Toeslagen op pensioenen Nederlandse Antillen (NA)

Conform de regeling vaste verrekenoers pensioeninkomen voormalig Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse pensioengerechtigden worden nadelige koersverschillen als gevolg van wisselkoersfluctuaties tussen de Antilliaanse gulden (NAf) en Arubaanse florin (Afl) enerzijds en de euro anderzijds gecompenseerd uit begroting van Koninkrijksrelaties.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Bijdragen (inter)nationale organisaties

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan Nederland projecten ondersteunen die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Onder dit instrument worden de projecten verantwoord die in opdracht van Nederland worden uitgevoerd.

Bijdragen aan medeoverheden

FDA

De laatste restmiddelen Fondo Desaroyo Aruba (FDA), zijn teruggevloeid naar de KR begroting. Een deel van de middelen wordt in 2019 ingezet voor kinderbescherming, het overige deel wordt aangewend ter versterking van de rechtshandhaving op Aruba.

4.2. Caribisch Nederland

Opdrachten

Opdrachten Caribisch Nederland

De Minister van BZK richt zich met een programma bestuurlijke ontwikkeling op het verhogen van de kwaliteit en slagkracht van het openbaar bestuur op de zes eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk, met name Caribisch Nederland. Een goed functionerend, transparant bestuur is een basisvoorwaarde om tot effect op specifieke en prioritaire thema's te komen. De Minister zet zich in om samen met de openbare lichamen de bestuurlijke kaders te versterken. Daarnaast wordt gericht de uitvoeringskracht bevorderd, rekening houdend met lokale omstandigheden en specifieke bestuurlijke context per eiland. Er wordt geïnvesteerd in menselijk kapitaal, bijvoorbeeld door het toerusten en trainen van de ambtelijke apparaten. Ook wordt er door middel van de eerder benoemde versterkte coördinerende rol van het Ministerie van BZK gewerkt aan het integraal werken vanuit de departementen. Met name ten aanzien van Caribisch Nederland zal dit tot verbeteringen moeten leiden in de uitvoering van beleid.

Afhankelijk van de vraag en behoefte van het lokaal bestuur in Caribisch Nederland, kunnen vanuit de begroting van Koninkrijksrelaties gerichte opdrachten aan organisaties betaald worden die als doel hebben goed bestuur en gezonde overheidsfinanciën te bevorderen.

Inkomensoverdracht

Pensioenen en uitkeringen politieke ambtsdragers

Uit deze middelen worden de rechtspositionele regelingen van (voormalige) politieke ambtsdragers gefinancierd. Het betreft de pensioenen van gewezen politieke gezagdragers van het land Nederlandse Antillen (bewindspersonen, statenleden en gezaghebbers) afkomstig van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Met het opheffen van het land Nederlandse Antillen in 2010 is bepaald dat deze pensioenen ten laste van Nederland komen.²

² Zie artikel 4, derde lid van het convenant:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-14723.html>

Bijdragen aan medeoverheden

Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven

Afhankelijk van de vraag en behoefte van het lokaal bestuur in Caribisch Nederland, kunnen vanuit de begroting van Koninkrijksrelaties uitkeringen betaald worden ten behoeve van sociaaleconomische initiatieven.

Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

A Algemene doelstelling

Bij het transitieproces van de staatkundige verhoudingen van het Koninkrijk per 10-10-2010 is een deel van de schulden van Curaçao en Sint Maarten gesaneerd. Deze sanering helpt Sint Maarten en Curaçao tot een beheersbare financiële situatie te komen door lagere rentelastnormen en minder betalingsachterstanden (niveau 2005).

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) financiert de kosten die voortkomen uit de schuldsanering en lopende inschrijvingen via de begroting van Koninkrijksrelaties. Dit is terug te voeren op de bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt in de aanloop naar de nieuwe staatkundige verhoudingen zoals die per 10 oktober 2010 hun beslag hebben gekregen. Nederland heeft een oplossing geboden voor de toenmalige schuldenproblematiek, door de verplichting op zich te nemen een belangrijk deel van de schulden van Curaçao en Sint Maarten over te nemen.

Om ervoor te kunnen zorgen dat Curaçao en Sint Maarten een gezonde financiële huishouding kunnen voeren, zijn afspraken gemaakt tussen deze landen en Nederland. Deze afspraken zijn geformaliseerd in de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) en betreffen een deugdelijk begrotingsbeleid, het op orde brengen van het financieel beheer en een effectief financieel toezicht ter voorkoming van nieuwe schuldenopbouw. Daarnaast is afgesproken dat Nederland een lopende inschrijving aanbiedt voor leningen aan Curaçao en Sint Maarten, tegen het actuele rendement op staatsleningen van de desbetreffende looptijd. Gelet op de autonomie behouden de landen hun verantwoordelijkheid voor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Het financieel toezicht wordt uitgeoefend door de Rijksministerraad.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
Art.nr.		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Verplichtingen:	38.773	0	0	0	0	0	0
	Uitgaven:	225.754	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517	28.516
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
5.1	Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517	28.516
	Leningen	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517	28.516
	Schuldsanering	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517	28.516
5.2	Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba	38.773	0	0	0	0	0	0
	Leningen	38.773	0	0	0	0	0	0
	Lopende inschrijving Curaçao en St Maarten	38.773	0	0	0	0	0	0
	Ontvangsten:	41.563	37.721	38.292	31.895	30.491	30.403	30.403

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 is 100% juridisch verplicht en dit kent de volgende onderverdeling:

De leningen zijn voor 100% juridisch verplicht. De in de tabel genoemde bedragen zijn langlopende verplichtingen voor aflossingen en rentebedragen van de landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba.

E Toelichting op de instrumenten

5.1. Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten

Leningen

Schuldsanering

In de Slotverklaring van 2 november 2006 heeft Nederland zich met het oog op een gezonde financiële positie bij de start van de nieuwe staatkundige verhoudingen bereid verklaard om de schulden van (de collectieve sector van) het Land en de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten grotendeels te saneren. Het gaat daarbij om de schuld omvang op 31 december 2005, bestaande uit openbare en onderhandse geldleningen die zijn aangegaan jegens derden buiten de desbetreffende collectieve sector (inclusief de leningen die jegens Nederland zijn aangegaan). Deze leningen zijn, voor zover zij in omvang boven de rentelastnorm van dat jaar uitgaan, door Nederland gesaneerd. Ook de herfinanciering van deze leningen en de financiering van de rentelasten op deze leningen vallen onder de regeling van de schuldsanering.

De verrekening van de schuldsanering heeft een looptijd van 21 jaar. Bij Najaarsnota 2010 zijn afspraken gemaakt over aflossingsschema van het totale schuldsaneringsbedrag tot en met 2030, waarbij de nadruk van de grootste aflossingen in de periode 2011–2018 heeft gelegen. De bedragen vanaf de ontwerpbegroting 2019 zijn derhalve fors lager dan voorgaande jaren.

5.2 Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Leningen

Lopende inschrijving Curaçao en Sint Maarten

In de Rijkswet financieel toezicht is bepaald dat de Staat der Nederlanden een lopende inschrijving op leningen heeft wanneer Curaçao of Sint Maarten een leningaanvraag doet aan de hand van een open biedingsprocedure. Dit is enkel het geval wanneer het College financieel toezicht (Cft) heeft geoordeeld dat aan de eisen van de Rft is voldaan. De Staat der Nederlanden hanteert hierbij het actuele rendement op diens staatsleningen (van vergelijkbare looptijd).

Ontvangsten

De ontvangsten binnen dit artikel hebben betrekking op aflossingen en rentebedragen van uitstaande schulden van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden

A Algemene doelstelling

Het coördineren van de wederopbouw van Saba en Sint Eustatius, en van de Nederlandse bijdrage aan de wederopbouw van Sint Maarten, naar aanleiding van de schade veroorzaakt door de orkanen Irma en Maria.

B Rol en verantwoordelijkheid

In september 2017 hebben de orkanen Irma en Maria een spoor van verwoesting getrokken over het Caribisch gebied. Binnen het Koninkrijk zijn de openbare lichamen Saba en Sint Eustatius en het land Sint Maarten getroffen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) regisseert de Rijksbrede aanpak van de wederopbouwfase op de eilanden Saba en Sint Eustatius en levert onder andere via de Wereldbank financiële middelen voor de wederopbouw van Sint Maarten. Daarnaast ondersteunt het Ministerie van BZK de openbare lichamen financieel voor de wederopbouw. Zo helpt het ministerie bij het herstel en orkaanbestendig maken van de woningen op Sint Eustatius en Saba. Ook zijn op Sint Eustatius werkzaamheden gestart om de eroderende klif waar Fort Oranje op staat te herstellen.

De wederopbouw wordt gecoördineerd door de Minister van BZK, maar naast het Ministerie van BZK zijn ook de ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW), Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW) betrokken bij de wederopbouw voor onder andere het herstel van schoolgebouwen en infrastructuur. De middelen voor deze projecten staan op de begrotingen van de ministeries van BZK, OCW, EZK en IenW.

De Minister van BZK financiert een deel van de kosten van wederopbouw van Sint Maarten. Middels het wederopbouwfonds draagt de Minister tot 2021 bij. Deze bijdrage is verbonden aan de politieke voorwaarden waarmee Sint Maarten akkoord is gegaan, namelijk het instellen van een integriteitskamer en het versterken van het grenstoezicht. Nederland zal gedurende de wederopbouw strikt toezien op de naleving van de voorwaarden.

Het hoofdspoor voor de wederopbouw van Sint Maarten loopt via de Wereldbank waar een trustfund is opgericht. Dit trustfund wordt beheerd door een stuurgroep waarin Nederland samen met Sint Maarten zitting heeft. Prioriteiten voor Nederland zijn economische ontwikkeling en bereikbaarheid, de afvalproblematiek en goed bestuur. Daarnaast zal Nederland buiten het trustfund ook directe steun leveren voor de wederopbouw van Sint Maarten. Het gaat hier bijvoorbeeld om kosten op het gebied van rechtshandhaving. In eerder stadium heeft Nederland direct bijgedragen aan noodhulp voor Sint Maarten en aan enige projecten in de overgangsfase in afwachting van het operationeel worden van het trustfund.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 8 Wederopbouw Bovenwindse eilanden

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Art.nr.	Verplichtingen:	28.103	227.157	6.037	0	0	0	0
	Uitgaven:	21.491	227.157	6.037	0	0	0	0
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
8.1	Wederopbouw	0	208.091	6.037	0	0	0	0
	Subsidies	0	38.090	0	0	0	0	0
	Liquiditeitssteun Sint Maarten	0	38.090	0	0	0	0	0
	Opdrachten	0	854	0	0	0	0	0
	Wederopbouw op Sint Maarten	0	854	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan medeoverheden	0	22.478	6.037	0	0	0	0
	KPSM	0	4.000	5.282	0	0	0	0
	Wederopbouw op Sint Eustatius	0	3.067	0	0	0	0	0
	Wederopbouw op Sint Maarten	0	10.640	0	0	0	0	0
	Wederopbouw op Saba	0	3.861	0	0	0	0	0
	Grenstoezicht Sint Maarten	0	910	755	0	0	0	0
	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	118.984	0	0	0	0	0
	Wederopbouw op Sint Maarten	0	6.984	0	0	0	0	0
	Wereldbank	0	112.000	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	0	12.685	0	0	0	0	0
	Ministerie van JenV	0	12.685	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan agent-schappen	0	15.000	0	0	0	0	0
	RVB (Bijdrage voor wederopbouw)	0	15.000	0	0	0	0	0
8.2	Noodhulp	21.491	19.066	0	0	0	0	0
	Opdrachten	6.861	369	0	0	0	0	0
	Noodhulp	6.861	369	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	1.716	0	0	0	0	0
	Noodhulp op Sint Maarten	0	1.716	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan agent-schappen apparaat	0	145	0	0	0	0	0

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
RVB (Bijdrage voor wederopbouw)	0	145	0	0	0	0	0
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	14.630	16.836	0	0	0	0	0
Ministerie van I&W	6.350	0	0	0	0	0	0
Ministerie van Defensie	0	16.836	0	0	0	0	0
Ministerie van VWS	1.682	0	0	0	0	0	0
Ministerie van JenV	5.444	0	0	0	0	0	0
Ministerie van OCW	836	0	0	0	0	0	0
Ministerie van BZ	318	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0	0

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 8 is 100% juridisch verplicht en dit kent de volgende onderverdeling:

Bijdragen aan medeoverheden

De bijdragen aan medeoverheden is voor 100% juridisch verplicht. Hier zijn afspraken over gemaakt met het land Sint Maarten

E Toelichting op de instrumenten

Uitgaven

8.1 Wederopbouw

Subsidies

Liquiditeitssteun Sint Maarten

De overheid van Sint Maarten kampt sinds de orkanen Irma en Maria met een liquiditeitsprobleem. Hiervoor is in 2017 en 2018 door Nederland liquiditeitssteun verstrekt vanuit de middelen voor de wederopbouw van Sint Maarten. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verwacht dat het liquiditeitsprobleem op zijn minst tot en met 2021 zal aanhouden. Eventuele nieuwe verzoeken vanuit Sint Maarten voor liquiditeitssteun door Nederland zullen gedurende het uitvoeringsjaar worden bezien.

Bijdragen aan medeoverheden

KPSM

Versterking van het grenstoezicht is een voorwaarde die Nederland heeft gesteld voor het beschikbaar stellen van wederopbouwgeden en geldt in principe voor een periode van twee jaar. De versterking van het grenstoezicht vindt plaats door onder andere versterking van het Korps Politie Sint Maarten (KPSM). Er wordt geïnvesteerd in opleiding, kennisoverdracht en er wordt gebruik gemaakt van het lokale arbeidspotentieel (werving nieuw personeel). Daarnaast wordt uitrusting aangeschaft nodig voor het effectief en efficiënt uitvoeren van grenstoezicht (uitrusting was beschadigd door orkaan).

Grenstoezicht Sint Maarten

Naast de versterking van KPSM wordt er ook bijgedragen aan de versterking van de douane op Sint Maarten. Met deze bijdrage wordt geïnvesteerd in opleidingen voor het personeel.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Wereldbank

Het hoofdspoor van de wederopbouw van Sint Maarten verloopt via een trustfund bij de Wereldbank. Van de in totaal gereserveerde € 550 mln. voor wederopbouw zal maximaal € 470 mln., in tranches, vóór 2021 in dit trustfund worden gestort. Naar alle waarschijnlijkheid zullen ook in 2019 tranches in het trustfund worden gestort. Deze middelen staan nu nog op de aanvullende post bij het Ministerie van Financiën en zullen gedurende het uitvoeringsjaar worden toegevoegd aan de begroting van Koninkrijksrelaties.

Na overboekingen voor de early recovery, programmaorganisatie, 1e tranche Wereldbank, directe steun en liquiditeitssteun van de aanvullende post naar de begroting van Koninkrijksrelaties, staat er nog € 340,91 mln. op de aanvullende post gereserveerd ten behoeve van de wederopbouw van Sint Maarten. Deze middelen komen beschikbaar voor de begroting van Koninkrijksrelaties na het overleggen van doelmatige bestedingsplannen aan het Ministerie van Financiën.

4. DE NIET-BELEIDSARTIKELLEN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 6. Apparaat

Op dit artikel worden alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van de onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen gepresenteerd.

D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 6 Apparaat

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Art.nr.	Verplichtingen:	21.660	22.884	21.428	19.132	18.832	18.382	18.382
	Uitgaven:	20.556	22.884	21.428	19.132	18.832	18.382	18.382
6.1	Apparaat	20.556	22.884	21.428	19.132	18.832	18.382	18.382
	Personele uitgaven	11.709	14.406	13.375	11.113	10.813	10.363	10.363
	waarvan: Eigen personeel	10.429	14.172	13.194	10.941	10.641	10.191	10.191
	waarvan: Externe inhuur	1.277	234	181	172	172	172	172
	waarvan: Overig personeel	3	0	0	0	0	0	0
	Materiële uitgaven	8.847	8.478	8.053	8.019	8.019	8.019	8.019
	waarvan: Overig materieel	8.847	8.478	8.053	8.019	8.019	8.019	8.019
	Ontvangsten:	747	0	0	0	0	0	0

E Toelichting op de instrumenten

6.1. Apparaat

Personele uitgaven

Eigen personeel

Betreffen de uitgaven aan het eigen personeel van voornamelijk Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN), College financieel toezicht (Cft) en de personele kosten van de bestuurlijke ingreep op Sint Eustatius.

Externe inhuur

De uitgaven aan externe inhuur van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen.

Materiële uitgaven

Overig materiaal

De materiële uitgaven van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen, inclusief de materiële uitgaven voor de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN). Hierbij is rekening gehouden met extra kosten voor de verbetering van de informatiebeveiliging.

Artikel 7. Nog onverdeeld

Beleidsartikel 7 Nog onverdeeld

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Art.nr.	Verplichtingen:	0	7.217	1.142	1.644	1.730	1.512	1.512
	Uitgaven:	0	7.217	1.142	1.644	1.730	1.512	1.512
7.1	Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
7.2	Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
7.3	Onvoorzien	0	722	164	738	730	512	512
7.4	Wisselkoersreserve	0	6.495	978	906	1.000	1.000	1.000
	Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0	0

E Toelichting op de instrumenten

7.4. Wisselkoersreserve

Op de begroting van Koninkrijksrelaties en het BES-fonds zijn er zowel meevallers als tegenvallers als gevolg van de huidige wisselkoers. De wisselkoersmeevallers komen ten gunste van de reserve en de wisselkoerstegenvallers komen ten laste van de reserve.

5. DE BELEIDSAGENDA BES-FONDS

5.1 Beleidsprioriteiten

Via de vrije uitkeringen uit het BES-fonds ontvangen de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen om hun toebedeelde en deels wettelijke taken naar behoren uit te voeren, net zoals gemeenten middelen krijgen uit het gemeentefonds. Het gaat hierbij om vrij besteedbare middelen. Het is – net als bij gemeenten – aan de lokale democratie om ambities te formuleren, eigen inkomsten te genereren en beleidskeuzes te maken.

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds. Het is aan de eilanden om verantwoording af te leggen over de via het BES-fonds verstrekte middelen.

Een totaaloverzicht van bijzondere uitkeringen aan de openbare lichamen (bijzondere uitkeringen) wordt jaarlijks op de derde woensdag van mei aan de Tweede Kamer verstrekt. De verstrekte renteloze leningen aan de openbare lichamen treft u aan in bijlage 9 van deze begroting. Een overzicht van alle rijksuitgaven Caribisch Nederland is op verzoek van de motie Hachchi c.s. (Kamerstukken II 2011–2012, [33 000 IV, nr. 28](#)) opgenomen als bijlage 6 bij deze begroting. Deze uitgaven worden toegelicht op de begrotingen van de betreffende departementen. In bijlage 8 is een overzicht van de rijksinkomsten op Caribisch Nederland opgenomen.

6. HET BELEIDSARTIKEL BES-FONDS

Artikel 1. BES-fonds

A Algemene doelstelling

Via het BES-fonds wordt bewerkstelligd dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen krijgen toebedeeld om de tussen het Rijk en de eilanden overeengekomen taakverdeling van de eilanden naar behoren uit te voeren.

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor de bestuurlijke en financiële verhouding met de eilanden en in die hoedanigheid financiert de Minister het BES-fonds. Als fondsbeheerder draagt de Minister zorg voor een adequate omvang van het fonds in relatie tot de overeengekomen taakverdeling tussen Nederland en de openbare lichamen. De openbare lichamen zijn autonoom in de besteding van de vrije uitkering; dat wil zeggen dat de openbare lichamen zelf mogen bepalen welke taken en activiteiten zij bekostigen uit de algemene middelen van de vrije uitkering. Dit uitgangspunt laat onverlet dat de openbare lichamen bepaalde wettelijke taken en activiteiten dienen uit te voeren waarbij zij voor de bekostiging mede op de algemene middelen zijn aangewezen.

De wet Financiën BES (de wet FinBES) biedt – indien nodig – instrumenten voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de toezichthouder, het College financieel toezicht (Cft) om corrigerend op te treden op het gebied van financiën en financieel beheer. De openbare lichamen mogen in principe alleen uitgaven doen die zijn opgenomen in een door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begroting.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 BES-Fonds

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Art.nr.	Verplichtingen:	42.552	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367
	Uitgaven:	40.985	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
1.1	BES-fonds	40.985	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367
	Opdrachten	0	0	0	0	0	0	0
	Onderzoek	0	0	0	0	0	0	0
	Bijdragen aan medeoverheden	40.985	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367
	Overige uitkering	0	0	0	0	0	0	0
	Vrije uitkering	40.985	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367
	Ontvangsten:	40.985	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367

D2 Budgetflexibiliteit

Het BES-fonds kent geen budgetflexibiliteit. De openbare lichamen ontvangen middelen voor de toebedeelde en wettelijke taken.

E Toelichting op de instrumenten

1.1. BES-fonds

Bijdragen aan medeoverheden

Vrije uitkering

De middelen die de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba uit de vrije uitkering ontvangen zijn vrij besteedbaar. Op de vrije uitkering wordt een aantal bedragen ingehouden. Het betreft aflossingslasten voor eerder afgesloten renteloze leningen die het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft verstrekt ter bekostiging van achterstanden in de onderwijshuisvesting, en de in 2015 verstrekte lening van het toenmalige Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de weginfrastructuur op Saba.

Ontvangsten

Artikel 88, derde lid van de Wet FinBES regelt dat bij (begrotings-)wet voor ieder uitkeringsjaar middelen van het Rijk worden afgezonderd ten behoeve van het BES-fonds. De uitgaven en de afgezonderde inkomsten over ieder uitkeringsjaar zijn aan elkaar gelijk. Gelet hierop is ten behoeve van de dekking van de uitgaven ten laste van het BES-fonds een post ontvangsten geraamd.

7. BIJLAGEN

Bijlage 1: Verdiepingsbijlage Koninkrijksrelaties

Uitgaven beleidsartikel 1. Versterken rechtsstaat (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	87.274	75.156	75.356	75.356	63.356	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	- 46.557	- 35.688	- 35.688	- 35.688	- 35.688	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	6.598	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	966	0	0	0	27.668
waarvan:						
1. Wisselkoers RST		898				
Stand ontwerpbegroting 2019	47.315	40.434	39.668	39.668	27.668	27.668

Toelichting:

1. Wisselkoers RST

Op de begroting van Koninkrijksrelaties en het BES-fonds zijn er zowel mee- als tegenvallers als gevolg van de huidige wisselkoers. De wisselkoersgevoelige posten op de begroting van Koninkrijksrelaties zijn voor 2019 gecorrigeerd. De wisselkoerstegenvaller voor het recherche samenwerkingsteam (RST) wordt gecompenseerd vanuit de wisselkoersreserve op artikel 7.

Ontvangsten beleidsartikel 1. Versterken rechtsstaat (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	6.120	4.857	4.857	4.857	4.857	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	- 6.120	- 4.857	- 4.857	- 4.857	- 4.857	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	3.951	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2019	3.951	0	0	0	0	0

Uitgaven beleidsartikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	11.005	14.359	14.442	14.442	14.326	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	462	- 2.106	- 301	- 300	- 300	- 300
Nieuwe mutaties	258	- 1.055	1.514	283	283	14.609
waarvan:						
1. Wisselkoersmeevaller		- 2.669				
2. FDA	- 2.463	1.232	1.231			
3. Overige mutaties		382				
Stand ontwerpbegroting 2019	11.725	11.198	15.655	14.425	14.309	14.309

Toelichting:

1. Wisselkoersmeevaller

Op de begroting van Koninkrijksrelaties en het BES-fonds zijn er zowel mee- als tegenvallers als gevolg van de huidige wisselkoers. De wisselkoersgevoelige posten op de begroting van Koninkrijksrelaties zijn voor 2019 gecorrigeerd. De wisselkoersmeevaller op de toeslagen en pensioenen wordt toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7.

2. FDA

De laatste restmiddelen Fondo Desaroyo Aruba (FDA), zijn teruggevloeid naar de KR begroting. Deze middelen worden, conform de beheersovereenkomst tussen Aruba, Nederland en FDA, weer ingezet ten behoeve van het land Aruba voor de komende twee jaar. Een deel van de middelen wordt in 2019 ingezet voor kindbescherming, het overige deel wordt aangewend ter versterking van de rechtshandhaving op Aruba.

Ontvangsten beleidsartikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	3.949	3.889	2.028	2.028	2.028	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	2.463	- 3.889	- 2.028	- 2.028	- 2.028	0
waarvan:						
1. Nieuwe begrotingsstructuur		- 3.889	- 2.028	- 2.028	- 2.028	
Stand ontwerpbegroting 2019	6.412	0	0	0	0	0

Toelichting:

1. Nieuwe begrotingsstructuur

In verband met de nieuwe begrotingsstructuur zijn de ontvangsten gerealloceerd van ontvangstenartikel 4 naar ontvangstenartikel 5.

Uitgaven beleidsartikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	28.516
Stand ontwerpbegroting 2019	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517	28.516

Ontvangsten beleidsartikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	37.721	29.955	29.867	28.463	28.375	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	8.337	2.028	2.028	2.028	30.403
waarvan:						
1. Wisselkoersleningen		4.448				
2. Nieuwe begrotingsstructuur		3.889	2.028	2.028	2.028	
Stand ontwerpbegroting 2019	37.721	38.292	31.895	30.491	30.403	30.403

Toelichting:

1. Wisselkoersmeevaller leningen

Als gevolg gevolg van de huidige wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro zijn er meerontvangsten op rente van de uitstaande leningen. Deze wisselkoersmeevaller wordt toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7 van deze begroting.

2. Nieuwe begrotingsstructuur

In verband met de nieuwe begrotingsstructuur zijn de ontvangsten gerealiseerd van ontvangstenartikel 4 naar ontvangstenartikel 5.

Uitgaven beleidsartikel 8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden (Bedragen x € 1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie eerste en tweede incidentele suppletoire begroting 2018	133.200	5.282	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	72.442	755	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	21.515	0	0	0	0	0
waarvan:						
1. Derde incidentele suppletoire begroting 2018	15.300					
2. Liquiditeitssteun	1.790					
3. Wederopbouw Statia	3.067					
4. Klif Statia bijdrage I&W	1.500					
5. Noodhulp Gemeenten	- 142					
Stand ontwerpbegroting 2019	227.157	6.037	0	0	0	0

Ontvangsten beleidsartikel 8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden (Bedragen x € 1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie incidentele suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2019	0	0	0	0	0	0

Uitgaven niet-beleidsartikel 6. Apparaat (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	21.059	18.713	17.613	17.313	17.313	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	1.775	1.100	450	0	0	0
Nieuwe mutaties	50	1.615	1.069	1.519	1.069	18.382
waarvan:						
1. Loon- en prijsbijstelling 2018	500	500	500	500	500	500
2. SSO CN verbeterplan informatiebeveiliging		569	569	569	569	569
3. Wisselkoers		546				
Stand ontwerpbegroting 2019	22.884	21.428	19.132	18.832	18.382	18.382

Toelichting:

1. Loon- en prijsbijstelling 2018

De toedeling van de loon- en prijsbijstelling 2018.

2. SSO CN verbeterplan informatiebeveiliging

Een extra budget is toegekend voor de verbetering van de informatiebeveiliging van de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

3. Wisselkoers

Een budget van € 0,546 mln. wordt toegevoegd ter compensatie van de wisselkoersverschillen. De wisselkoerstegenvaller wordt gecompenseerd uit de wisselkoersreserve artikel 7.

Ontvangsten niet-beleidsartikel 6. Apparaat (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2019	0	0	0	0	0	0

Uitgaven niet-beleidsartikel 7. Nog onverdeeld (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	1.988	1.928	1.898	1.898	1.897	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	- 1.114	- 816	- 94	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	8.436	1.588	2.192	2.183	1.965	1.966
Nieuwe mutaties	- 2.093	- 1.558	- 2.352	- 2.351	- 2.350	- 454
waarvan:						
1. Verdeling van loon- en prijsbijstelling 2018	- 1.910	- 1.600	- 1.600	- 1.599	- 1.598	- 1.599
Stand ontwerpbegroting 2019	7.217	1.142	1.644	1.730	1.512	1.512

Toelichting:

1. Verdeling van loon- en prijsbijstelling 2018

De loon- en prijsbijstelling 2018 van de Kustwacht is overgeheveld naar het Ministerie van Defensie. De loon- en prijsbijstelling 2018 van het BES-fonds is aan de betreffende begroting toegevoegd en voor Koninkrijksrelaties aan artikel 6.

Ontvangsten niet-beleidsartikel 7. Nog onverdeeld (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2019	0	0	0	0	0	0

Bijlage 2: Verdiepingsbijlage BES-fonds

Uitgaven beleidsartikel 1. BES-Fonds (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	573	5.192	395	369	368	33.367
waarvan:						
1. Wisselkoers BES-fonds		4.712				
Stand ontwerpbegroting 2019	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367
Ontvangsten beleidsartikel 1. BES-Fonds (Bedragen x € 1.000)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand ontwerpbegroting 2018	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998	0
Mutatie Nota van Wijziging 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2018	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2018	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	573	5.192	395	369	368	33.367
waarvan:						
1. Wisselkoers BES-fonds		4.712				
Stand ontwerpbegroting 2019	41.959	38.279	33.482	33.257	33.366	33.367

Toelichting uitgaven/ontvangsten:

1. Wisselkoers BES-fonds

De vrije uitkering van het BES-fonds is vastgelegd in dollars. Door de huidige wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro is er sprake van een wisselkoerstegenvaller. Deze wordt gedekt vanuit de wisselkoersreserve op artikel 7 van de begroting van Koninkrijksrelaties.

Bijlage 3: Moties en toezeggingen

A.1 In behandeling zijnde moties Koninkrijksrelaties		
Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Van Tongeren; Verzoekt de regering in goed overleg de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten te ondersteunen in het uitvoeren van de in het klimaatverdrag van Parijs overeengekomen afspraken	Kamerdebat 10-02-2016 Isla raffinaderij	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De motie het lid van Tongeren; Verzoekt de regering om, te onderzoeken hoe regelingen met hetzelfde doel gerealiseerd kunnen worden voor de BES-eilanden en de Tweede Kamer hierover te informeren	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De motie van de leden Diertens, Bosman, Van Tongeren, Van den Berg, Bisschop, Kuiken, Van Raak, Van der Graaf en Kuzu; Verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat de departementen bij planvorming en budgettering met betrekking tot Caribisch Nederland het Ministerie van BZK betrekken, zodat dit ministerie zijn regierol kan vervullen, er een meer integrale aanpak komt en versnippering kan worden tegengaan	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Medio 2 ^e helft 2018 zal de Staatssecretaris van BZK om voorlichting vragen bij de Raad van State over dit onderwerp. Met die uitkomsten wordt het standpunt bepaald over de invulling van deze motie.
De motie van het lid van Tongeren; Verzoekt de regering, om samen met de Landen en de BES-eilanden initiatieven te nemen om het duurzaam bouwen te stimuleren en de Kamer hierover te informeren	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De motie van het lid De Graaf c.s.; Verzoekt de regering om een evaluatie van het Statuut met het oog op eventuele modernisering te bevorderen en daarover in overleg te treden met de andere landen binnen het Koninkrijk en de eilandbesturen in Caribisch Nederland	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede	De Tweede Kamer wordt in najaar 2018 geïnformeerd.
De motie van het lid Van Laar; Verzoekt de regering de drie uitgangspunten die tijdens het laatste Interparlementair Koninkrijks-overleg voor de geschillenregeling zijn geformuleerd als leidraad te nemen voor de aanstaande gesprekken tussen de landen van het Koninkrijk en nog dit jaar te komen tot een blauwdruk voor een geschillenregeling	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Bij brieven van 29 mei en 18 juni 2018 heeft de Staatssecretaris van BZK de Kamer(s) laten weten dat de regering voornemens is voor het einde van 2018 een voorstel van rijkswet in te dienen, dat binnen de kaders van artikel 12a Statuut past.
A.2. Uitgevoerde moties Koninkrijksrelaties		
Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Van der Graaf, Bosman, Van den Berg, Diertens, Bisschop, Kuiken, Van Raak, Van Tongeren en Kuzu; Verzoekt de regering, deze c.q. soortgelijke inspanningen om de positie van kinderen op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba te verbeteren voort te zetten en de Tweede Kamer voor het voorjaar van 2018 op basis van de evaluatie te informeren over de manier waarop zij dit gaat doen	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 16 mei 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 31 839, nr. 617)

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Van den Berg, Diertens, Bosman, Van der Graaf, Kuiken en Van Raak; Verzoekt de regering, in overleg met de BES-eilanden de mogelijkheden te onderzoeken om met expertise van bijvoorbeeld Wageningen Universiteit een innovatief land- en tuinbouwbeleid te ondersteunen en te realiseren, zodat de eilanden zoveel mogelijk in eigen voedselproductie kunnen voorzien	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 30 april 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 38)

B.1 In behandeling zijnde toezeggingen Koninkrijksrelaties

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Vreeman (PvdA), toe tijdens de volgende Koninkrijksconferentie te spreken over fiscale maatregelen om jonge, talentvolle, ondernemende studenten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk aan te sporen na hun studie weer terug te keren en te bezien of hier in de landen interesse voor is. De Minister van BZK zal de Kamer informeren over de uitkomsten van deze besprekingen (T02326)	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede	De Eerste Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe bij de eerder toegezegde evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur, die zal plaatsvinden vijf jaar na inwerkingtreding (T01031), ook de mogelijkheden voor vereenvoudiging van de BES-wetgeving te betrekken (T01224)	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 32 020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213)	De Eerste Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van diverse leden, toe de Kamer ieder kwartaal te informeren over de voorzieningen die bij de Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius zijn en worden getroffen. De eerste kwartaalrapportage zal uiterlijk 1 juni 2018 met de Kamer worden gedeeld (in het kader van toezegging T02531). Daarbij gaat het onder andere over: de voortgang in de criteria en indicatoren die zijn ontwikkeld om de afbouw van het bijzondere regime mogelijk te maken. de resultaten op bestuurlijk vlak, de infrastructuur en op sociaaleconomisch terrein, waaronder de bestrijding van armoede en de stappen die de regeringscommissaris, de Staatssecretaris van BZK en het bewindspersonenoverleg Caribisch Nederland zetten of mogelijk maken (T02532)	Kamerdebat 06-02-2018 Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius (34 877)	De toezegging ziet toe op de periodiciteit van de toezending van kwartaalrapportages. De status van die toezegging is dus thans ongewijzigd en zal pas worden omgezet in «voldaan» wanneer het ingrijpen op St Eustatius is beëindigd en de rapportages dus niet langer aan de Kamer zullen worden verstrekt.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van diverse leden toe, de Raad van State op korte termijn om voorlichting te vragen over de wijze waarop de Nederlandse regering met Caribisch Nederland omgaat (inclusief de rol van de gezaghebber, het Cft en de Rijksvertegenwoordiger in relatie tot de bewindspersoon) en over de coördinerende rol van de Staatssecretaris van BZK ten aanzien van Caribisch Nederland. De voorlichtingsaanvraag zal met de Kamer worden gedeeld (T02533)	Kamerdebat 06-02-2018 Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius (34 877)	De Eerste Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe zodra het definitieve NRRP rapport beschikbaar is, de Kamer daarover te informeren	Brief d.d. 23 maart 2018 Stand van zaken wederopbouw Sint Maarten en overeenkomst Wereldbank	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe, over de voortgang van het kwalitatief onderzoek, waar UNICEF Nederland momenteel mee bezig is met een voorstel om in samenwerking met het regiokantoor van UNICEF in Barbados een Situational Analysis uit te voeren in Caribisch Nederland, de Kamer te informeren	Brief d.d. 16 mei 2018 Evaluatie amendementsgelden kinderrechten Caribisch Nederland	De Tweede Kamer wordt geïnformeerd tijdens het nog te plannen AO over dit onderwerp 2 ^e helft 2018.
De Staatssecretaris van BZK zegt toe de Tweede Kamer vóór Prinsjesdag 2018 te informeren over de status van overheids-NV's met betrekking tot het financieel toezicht op de landen	Kamerdebat 21-06-2018 Behandeling van de Verantwoordingsstukkencommissie Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt voor Prinsjesdag 2018 per brief geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt toe de commissie KR eenmalig te informeren over de uitgaven in 2017, die ministeries breed werden gedaan aan de landen in Caribisch Nederland, uiterlijk vóór Prinsjesdag 2018	Kamerdebat 21-06-2018 Behandeling van de Verantwoordingsstukkencommissie Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt voor Prinsjesdag 2018 per brief geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt toe de Tweede Kamer te informeren als Nederland Aruba bijstand verleent op het terrein van migratie dan wel asiel	Kamerdebat 30-05-2018 Venezuela	Er is nog geen bijstandsverzoek van Aruba ontvangen. De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe de vraag van het lid Van Helvert over de toepassing van artikel 34 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden schriftelijk te beantwoorden	Kamerdebat 30-05-2018 Venezuela	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Minister van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Dijk (SGP), toe de rol van de kerken in het Caribisch deel van het Koninkrijk bij de bestrijding van armoede, jeugdproblematiek, prostitutie, criminaliteit en dergelijke, waar mogelijk, aan te jagen en de samenwerking tussen kerken en de overheid te bevorderen (T02324)	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede	De Eerste Kamer wordt voor 1 november 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de rapportages en verantwoording van de Wereldbank	Brief d.d. 23 maart 2018 Stand van zaken wederopbouw Sint Maarten en overeenkomst Wereldbank	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van het lid Kok (PVV) toe, de discussie over autonomie in Caribisch Nederland en wat de Commissie van Wijzen daarover in haar rapport heeft geschreven, te willen voeren maar niet voor de zomer van 2018 (T02536)	Kamerdebat 06-02-2018 Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius (34 877)	De Eerste Kamer wordt voor 1 januari 2019 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van diverse leden toe, de Kamer te informeren over de wenselijkheid van de suggestie van de Raad van State voor een eventuele geleidelijke overgang naar de reguliere situatie op Sint Eustatius en hoe een dergelijk overgangsregime er uit zou moeten zien (T02534)	Kamerdebat 06-02-2018 Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius (34 877)	De Eerste Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Ten Horn (SP), toe om een Koninklijk Besluit dat ziet op het vervallen van de rijkswet financieel toezicht ook voor te hangen bij de Eerste Kamer (T01220)	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 32 020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213)	Aan de toezegging wordt voldaan als de Rijkswet financieel toezicht kan vervallen. De Eerste Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe in een later stadium terug te komen op de eventuele heroverwegingen over de vormgeving tussen Europees en Caribisch Nederland voor Bonaire en Saba	Brief d.d. 5 februari 2018 Kabinetsreactie op het rapport Commissie van Wijzen	Medio 2018 zal de Staatssecretaris van BZK om voorlichting vragen bij de Raad van State over dit onderwerp. Met die uitkomsten wordt het standpunt over de verhoudingen tussen Europees en Caribisch Nederland bepaald. De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe in de verslagen van de werkbezoeken aan de eilanden in te gaan op concrete programma's voor versterking van goed bestuur te versterken	Kamerdebat 21-06-2018 Justitieketen BES-eilanden	De Tweede Kamer wordt najaar 2018 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt toe (te zijner tijd) de Tweede Kamer te informeren over toezichtskader overheidsfinanciën Aruba. Dit zal worden uitgewerkt in een protocol en een landsverordening, geldig tot 2022.	Brief d.d. 16 juli 2018 Verslag bezoek benedenwindse eilanden	De Tweede Kamer wordt voor einde jaar 2018 geïnformeerd.
De Minister van BZK zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten van het volgende bestuurlijke overleg over de geschillenregeling (drie maanden na KRC)	Kamerdebat 02-07-2015 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	Bij brieven van 29 april en 18 juni 2018 heeft de Staatssecretaris van BZK de Kamer(s) geïnformeerd dat het voornemens is voor het einde van 2018 een voorstel van rijkswet in te dienen.
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe dat de wetstekst voor de geschillenregeling na behandeling in de Rijksministerraad naar de Kamer zal worden toegestuurd	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Bij brieven van 29 april en 18 juni 2018 heeft de Staatssecretaris van BZK de Kamer(s) geïnformeerd dat het voornemens is voor het einde van 2018 een voorstel van rijkswet in te dienen.
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe met een voorstel te komen om invulling te geven aan art. 12a Statuut; regering streeft naar 1 januari 2011 (toezegging gedaan door de Minister van Justitie)	Kamerdebat 12-04-2010 Staatkundige verhoudingen Koninkrijk	De Staatssecretaris van BZK is voornemens voor einde jaar 2018 namens de regering een voorstel van rijkswet in te dienen.

B.2 Uitgevoerde toezeggingen Koninkrijksrelaties

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister van BZK zegt toe, de doorrekening van het CAft met betrekking tot de raffinaderij op Aruba direct na publicatie met een appreciatie naar de Tweede Kamer te sturen	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 845, nr. 24)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe, na zijn reis naar Curaçao en voor het verkiezingsreces, de Kamer te informeren over de Isla-raffinaderij	Kamerdebat 15-12-2016 Verzamel algemeen overleg Caribische delen van het Koninkrijk	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 8 november 2017 per brief geïnformeerd (2017-0000565218).
De Minister van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Kappen (VVD), toe de Kamer, op basis van het jaarverslag van de Rijksvertegenwoordiger, te informeren over de ondersteuning (capaciteit) die aan het lokaal bestuur in Caribisch Nederland wordt gegeven door de Nederlandse overheid (T02325)	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 6 november 2017 per brief geïnformeerd (EK 2017–2018, 34 775 IV, nr. B)
De Minister van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Meijer (SP), toe dat de Minister van OCW, samen met de drie andere Ministers van Onderwijs en de samenwerkende universiteiten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zal bezien wat aan vervolgoopleidingen kan worden gedaan en hoe het aanbod aan hoger onderwijs op de eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk kan worden geoptimaliseerd (T02321)	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 15 maart 2018 per brief geïnformeerd (EK 2017–2018, 34 775 IV, nr. K)
In reactie op het rapport Van Laar zegt de Minister van BZK de Tweede Kamer toe de voorbeelden in samenhang te bezien en hier met een schriftelijke reactie op terug te komen.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 845, nr. 24)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe naar het Cft door te geleiden of we in beeld kunnen krijgen welke kosten uit achterstallig onderhoud voortvloeien. Daarnaast zal bij collega's in herinnering worden gebracht dat bij toekomstige investeringsbeslissingen er rekening moet worden gehouden met voldoende dekking voor structureel onderhoud. De Kamer zal over de uitkomst worden geïnformeerd.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 oktober 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 6)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe dat hij een kwalitatief onderzoek wil doen naar de situatie van de kinderen op de eilanden, maar daarnaast ook een traject in gang wil zetten om de dataregistratie, voor zover mogelijk, op orde te krijgen op een manier die past bij de eilanden.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 16 mei 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 31 839, nr. 617)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe, uiterlijk in het laatste kwartaal van 2017, de beleidsdoorlichting Hoofdstuk IV artikel 1, toe te sturen	Brief d.d. 19 september 2016 Beleidsdoorlichting Hoofdstuk IV, artikel 1	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 189, nr. 10)

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe na het ontvangst van het eindrapport van de Commissie van Wijzen Sint Eustatius (daarbij worden alle aspecten van zowel de besturing van het openbaar lichaam (bestuurscollege, eilandsraad, management) betrokken, als van de uitvoering) de Tweede Kamer te informeren.	Brief d.d. 24 mei 2017 Commissie van Wijzen Sint Eustatius	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 februari 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 31 568, nr. 196)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe te informeren over de gesprekken met het Ministerie van Veiligheid en Justitie over het inrichten van een algemeen verwijzloket.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 februari 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 31)
De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Linthorst (PvdA), mede namens de fracties van VVD, CDA, PVV, SP, D66, GroenLinks en ChristenUnie, toe geen onomkeerbare stappen te zetten ten aanzien van de kosten voor de bevolking van de BES-eilanden voor beheer en exploitatie van de riolering, de drinkwatervoorziening en de afvalscheiding voordat er is overlegd met de Eerste Kamer (T01461).	Kamerdebat 19-12-2011 Vervolg plenair debat over Wet Volkshuisvestingvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer BES (32 473)	Afgedaan. De toezegging is overgedragen aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieubeheer
De Minister van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Ganzevoort (GroenLinks) toe, samen met de Minister van V&J te bezien of de dominantie van het Nederlands in de hele keten van de rechtshandhaving in het Caribisch deel van het Koninkrijk geen problematische effecten heeft (T02322)	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 april 2018, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, per brief geïnformeerd (EK 2017–2018, 34 775 IV, nr. M)
De Minister van BZK zegt toe, zodra er meer duidelijk is op welke wijze de Nederlandse overheid de wederopbouw van de gebouwen en de infrastructuur op de eilanden gaat ondersteunen en hoeveel middelen de regering hiervoor vrijmaakt, de Tweede Kamer daarover informeren.	Brief d.d. 20 september 2017 Beantwoording Kamervragen orkaan Irma	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 10 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 773, nr. 5)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer de brief toe waarin destijds (2000) de randvoorwaarden zijn gesteld voor het op afstand zetten van het samenwerkingsbeleid.	Kamerdebat 28-09-2017 Beleidsdoorlichting Artikel 2 Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 845, nr. 24)
De Minister van BZK zegt toe voor de plenaire begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties schriftelijk terug te zullen komen op de drie samenwerkingsprogramma's, SONA 2008, met name op de politieke risico's.	Kamerdebat 28-09-2017 Beleidsdoorlichting Artikel 2 Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 845, nr. 24)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe dat er een schriftelijk antwoord komt op de vragen van mevrouw Van den Berg over het Interparlementair Koninkrijksoverleg, voor de plenaire behandeling van de begroting	Kamerdebat 21-09-2017 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 845, nr. 24)

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Nederlandse inzet ten behoeve van artikel 1, de waarborgfunctie, van de begroting van Koninkrijksrelaties, zal de Staatssecretaris van BZK zeer binnenkort naar de Tweede Kamer sturen. In de Kabinetsreactie zal de Staatssecretaris van BZK toelichten hoe het kabinet, in afstemming met de landen, de komende periode invulling gaat geven aan de Nederlandse bijdrage aan de rechtshandhaving in de Caribische landen van het Koninkrijk.	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 2 februari 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 189, nr. 11)
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe op een later moment terug te komen op de vraag van lid Bosman inzake de kansen om een garantstelling van 36 mln. voor 500 woningen te realiseren.	Brief d.d. 8 november 2017 Antwoorden op vragen gesteld tijdens de begrotingsbehandeling KR	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 april 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 37)
Wanneer Sint-Maarten instemt met de gestelde voorwaarden (o.a. het instellen van een integriteitskamer) wordt bezien op welke manier derde partijen en internationale organisaties een rol kunnen krijgen. Gesprekken starten deze week. Zodra de Staatssecretaris van BZK meer weet zal hij de Tweede Kamer informeren.	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 10 november 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 773, nr. 5)
Reparatie van de schade op Saba en Sint-Eustatius valt onder eilandelijke verantwoordelijkheid. Geconstateerd is dat zij onvoldoende financiële middelen hebben om deze taken op te pakken, daarom wordt momenteel geïnventariseerd wat de totale schade is voor Saba en Sint-Eustatius en welke oplossing er kan worden geboden. De Staatssecretaris van BZK zal de Tweede Kamer op dit punt op korte termijn informeren.	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 december 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 773, nr. 7)
Naar aanleiding van de zorgen van mevrouw Kuiken (PvdA) met betrekking tot het operationaliseren van de voorwaarden, zegt de Staatssecretaris van BZK toe dat in de te verschijnen rapportage de exacte invulling hiervan meegenomen wordt. De Tweede Kamer wordt geïnformeerd.	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 februari 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 32)
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe om voor 1 juni een meer gedetailleerde voortgangsrapportage over Sint Eustatius te sturen.	Brief d.d. 11 mei 2018 Werkbezoek Minister van JenV en Staatssecretaris van BZK aan Bovenwindse eilanden	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 31 mei 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 41)
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe een reactie op het verslag van het Interparlementair Koninkrijksoverleg medio februari naar de Kamer sturen.	Kamerdebat 30-01-2018 Wederopbouw Bovenwindse eilanden	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 15 februari 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 33 845, nr. 26)
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe voor uitkering van de eerste tranche de Kamer hierover nader te informeren.	Kamerdebat 30-01-2018 Wederopbouw Bovenwindse eilanden	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 26 april 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 773, nr. 1)
De Staatssecretaris van BZK zegt toe de Tweede Kamer ieder kwartaal – en als daar aanleiding toe is vaker – over de voortgang van het op orde brengen van Sint Eustatius te informeren. De eerste rapportage is in juni voorzien.	Brief d.d. 22 februari 2018 Werkbezoek Staatssecretaris BZK aan Sint Eustatius en Sint Maarten	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 31 mei 2018 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 34 775 IV, nr. 41)

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Staatssecretaris van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Ganzevoort (GroenLinks), toe met een reparatiewet te komen voor de Wijziging van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de Kieswet in verband met de introductie van kiescolleges voor de Eerste Kamer voor de Caribische openbare lichamen ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer. In deze reparatiewet wordt geregeld wie de griffier van het kiescollege is, nu er feitelijk op Sint Eustatius geen Eilandsraad is (T02535).	Kamerdebat 06-02-2018 Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius (34 877)	Afgedaan. Op 19 april is de Reparatiewet BZK 2018 in het Staatsblad gepubliceerd.
De Staatssecretaris van BZK zegt toe dat hij voor het zomerreces van 2018 de voortgang met betrekking tot de bibliotheek op Bonaire schriftelijk aan de Tweede Kamer zal melden.	Kamerdebat 17-05-2018 Verzamel AO Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De toezegging is overgedragen aan het Ministerie van OCW.
De Staatssecretaris van BZK zegt de Tweede Kamer toe, zodra er meer bekend is, te informeren over het verlengen van de algemene maatregel van rijksbestuur voor Sint-Maarten in verband met de gevangnissen.	Kamerdebat 08-11-2017 Begroting Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 1 juni 2018 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 31 568, nr. 200)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe het schriftelijk inzichtelijk maken van de asielpcedure op Aruba, Bonaire en Curaçao en dit de Tweede Kamer toe te sturen.	Kamerdebat 17-05-2017 Venezuela	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 juli 2017 per geïnformeerd (TK 2016–2017, 29 653, nr. 33)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe de werkwijze van de Kustwacht bij het detecteren van illegalen en de verdere afhandeling hiervan de Tweede Kamer toe te sturen.	Kamerdebat 17-05-2017 Venezuela	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 juli 2017 per geïnformeerd (TK 2016–2017, 29 653, nr. 33)
De Minister van BZK zegt de Tweede Kamer toe de aanpak van het illegaal gokken aan de orde te stellen bij gesprekken met de regeringen van Curaçao en Sint Maarten. De Kamer zal hierover teruggekoppeld worden.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Minister van BZK heeft op 20 september 2017 de Tweede Kamer per brief geïnformeerd (2017D26049).
De Minister van BZK zegt toe de Tweede Kamer nader te informeren over de procedure om te komen tot vervulling van de vacature van Rijksvertegenwoordiger.	Brief d.d. 30 augustus 2017 De termijn van aanstelling van de Rijksvertegenwoordiger	Afgedaan. De Minister van BZK heeft de toezegging mondeling afgedaan tijdens het Verzamel Algemeen overleg Koninkrijksrelaties d.d. 21 september 2017.
De Staatssecretaris van SZW en de Minister van BZK zeggen toe voor het Herfstreces een schriftelijke toelichting te zullen geven op de verschillen en overeenkomsten (de voor- en nadelen) tussen de pensioenstelsels in Europees Nederland en Caribisch Nederland.	Kamerdebat 27-09-2017 Pensioenen en sociaal minimum in Caribisch Nederland	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 16 oktober 2017 per brief geïnformeerd (TK 2017–2018, 32 043, nr. 388)
De Minister van BZK zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe om over de uitvoeringswet en over de tweede lezing in overleg te treden met de eilandsbesturen (T02358).	Kamerdebat 11-10-2016 Behandeling vaststelling staatskundige positie Bonaire, St Eustatius en Saba in de Grondwet (33 131), Novelle Vastlegging staatskundige positie Bonaire, St Eustatius en Saba in de Grondwet i.v.m. de vorming i.v.m. kiescolleges Eerste Kamer (34 341), Aanpassing kiesrecht van niet-Nederlandse bij eilandsraadsverkiezingen (33 900)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 20 juni 2017 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 702, nr. 5)

Bijlage 4: Overzicht subsidies

Tabel subsidies (Bedragen x € 1.000)											
Begrotingsartikel	Naam subsidie(re-geling) (met hyperlink naar vindplaats)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Laatste evaluatie (jaartal) (met hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie (regeling) (jaartal)
Bevorderen sociaaleconomische structuur											
4.2	Subsidie Caribisch Nederland	467	522	0	0	0	0	0	1	2023	2018
	Subsidie kinder-rechten	240	0	0	0	0	0	0	1	2023	2017
Wederopbouw Bovenwindse Eilanden											
8.1	Liquiditeits-steun Sint Maarten	0	24.640	0	0	0	0	0	1	2021	incidenteel
Totaal subsidie (-regelingen)		707	25.162	0	0	0	0	0			

¹ Evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden

Bijlage 5: Overzicht Evaluatie- en overig onderzoek

Artikelnummer en naam	Titel, onderwerp	Start	Afronding
1. Versterking rechtsstaat			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen			
	Beleidsdoorlichting versterking rechtsstaat	2021	2022
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid			
	Niet van toepassing		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
2a. MKBA's			
	Niet van toepassing		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid			
	Niet van toepassing		
3. Overig onderzoek			
	Niet van toepassing		
4.1 Bevorderen sociaaleconomische structuur: Aruba, Curaçao en Sint Maarten			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen			
	Beleidsdoorlichting Bevorderen sociaaleconomische structuur	2022	2023
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid			
	Niet van toepassing		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
2a. MKBA's			
	Niet van toepassing		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid			
	Niet van toepassing		
3. Overig onderzoek			
	Niet van toepassing		
4.2 Bevorderen sociaaleconomische structuur: Caribisch Nederland			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen			
	Beleidsdoorlichting Bevorderen sociaaleconomische structuur	2022	2023
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid			
	Niet van toepassing		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
2a. MKBA's			
	Niet van toepassing		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid			

Artikelnummer en naam	Titel, onderwerp	Start	Afronding
	Niet van toepassing		
<i>3. Overig onderzoek</i>	Niet van toepassing		
5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Schuldsanering, lopende inschrijving en leningen	2022	2023
<i>2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
2a. MKBA's	Niet van toepassing		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Niet van toepassing		
<i>3. Overig onderzoek</i>	Rijkswet financieel toezicht	2018	2018
8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Wederopbouw	2020	2021
<i>2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
2a. MKBA's	Niet van toepassing		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Niet van toepassing		
<i>3. Overig onderzoek</i>	Niet van toepassing		

Bijlage 6: Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	2017 realisatie	2018 begroting	2019	2020	2021	2022	2023	
IV Koninkrijksrelaties	Artikel 1 Versterken rechtsstaat	Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.	707	522	0	0	0	0	0	
			Subsidies							
			Opdrachten	1.014	1.063	3.630	5.113	5.113	5.113	5.113
			Inkomensoverdracht	1.385	4.073	1.382	1.283	1.283	1.283	1.283
			Bijdragen aan medeoverheden	10.045	1.920	1.220	1.220	1.220	1.104	1.104
			Bijdragen aan agent-schappen	392	210	0	0	0	0	0
			Bijdragen aan andere hoofdstukken	250	0	0	0	0	0	0
			Bijdragen aan ZBO's/RWT's	23.074	23.379	23.358	23.355	23.363	23.361	23.362
			Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	4.324	6.879	4.607	4.606	4.607	4.608	4.608
			Bijdragen aan agent-schappen	8.501	8.880	9.875	9.930	9.931	9.928	9.914
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Artikel 6 Dienstverlenende overheid	Bijdragen aan medeoverheden	1.050	1.069	1.068	1.067	1.067	1.067	1.067	
			Bijdragen aan agent-schappen	1.809	1.793	1.729	1.664	1.665	1.665	1.665
			Bijdragen aan medeoverheden	75	75	75	75	75	75	75
			Bekostiging	17.299	14.330	14.330	14.330	13.948	13.948	13.948
			Subsidies	457	500	500	500	500	500	500
			Bekostiging	15.582	17.454	15.192	15.093	15.108	15.108	15.108
			Bekostiging	6.109	7.938	7.408	7.458	7.481	7.381	7.381
			Subsidies	304	0	0	0	0	0	0
			Opdrachten	8.511	0	0	0	0	0	0
			VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Artikel 1 Primair Onderwijs	Bekostiging	17.299	14.330	14.330	14.330	13.948
Subsidies	457	500				500	500	500	500	500
Bekostiging	15.582	17.454				15.192	15.093	15.108	15.108	15.108
Bekostiging	6.109	7.938				7.408	7.458	7.481	7.381	7.381
Subsidies	304	0				0	0	0	0	0
Opdrachten	8.511	0				0	0	0	0	0
Bekostiging	17.299	14.330				14.330	14.330	13.948	13.948	13.948
Subsidies	457	500				500	500	500	500	500
Bekostiging	15.582	17.454				15.192	15.093	15.108	15.108	15.108
Bekostiging	6.109	7.938				7.408	7.458	7.481	7.381	7.381
Subsidies	304	0	0	0	0	0	0			
Opdrachten	8.511	0	0	0	0	0	0			

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2017 realisatie	2018 begroting	2019	2020	2021	2022	2023
		Bijdragen aan medeoverheden	1.049	10.406	14.297	12.783	14.760	6.645	5.947
	Artikel 11 Studiefinanciering	Inkomensoverdracht	3.491	3.671	3.860	4.059	4.268	4.488	4.719
	Artikel 14 Cultuur	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	50	50	50	50	50	50
	Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid	Bekostiging	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
	Artikel 25 Emancipatie	Subsidies	201	143	0	0	0	0	0
IX Financiën	Artikel 1 Belastingen	Apparaatsuitgaven	13.283	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
	Artikel 2 Financiële markten	Bijdragen aan ZBO's en RWT's	2.139	1.923	1.705	1.780	1.815	1.808	1.825
		Garanties	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
X Defensie	Artikel 2 Taakuitvoering	Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen							
XII Infrastructuur en Waterstaat	Artikel 13 Ruimtelijke Ontwikkeling	Opdrachten	35	95	95	95	95	95	95
		Bijdragen aan medeoverheden	0	144	0	0	0	0	0
		Subsidies	4.114	6.435	4.823	2.211	2.211	2.211	2.211
	Artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid	Opdrachten	0	0	644	0	0	0	0
	Artikel 17 Luchtvaart	Opdrachten	418	1.683	7.790	7.277	429	430	436
		Bijdragen agentschappen	0	4.082	1.210	0	0	0	0
	Artikel 18 Scheepvaart en havens	Opdrachten	141	9.712	12.400	12.900	100	100	100
		Subsidies	0	151	0	0	0	0	0
	Artikel 21 Duurzaamheid	Opdrachten	1.450	0	0	0	0	0	0
		Subsidies		4.291	3.559	1.374	1.374	1.375	0
	Artikel 22 Omgevingsveiligheid en milieurechts	Opdrachten	0	385	200	1.004	0	0	0
		Subsidies	0						
	Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie	Bijdragen agentschappen	1.055	955	855	745	635	635	635
	Artikel 24 Handhaving en toezicht	Bijdragen agentschappen	672	950	950	950	950	950	950

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2017 realisatie	2018 begroting	2019	2020	2021	2022	2023
	Artikel 26 Bijdrage aan Investeringsfondsen	Bijdragen IF	390	9.477	10.240	7.690	5.390	5.390	5.390
	Artikel 97 Algemeen departement	Oprachten	34	100	100	100	100	100	100
XIII Economische Zaken	Artikel 1 Goed functionerende economie en markten	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	651	651	651	651	651	651	651
		Oprachten	106						
	Artikel 2 Bedrijvenbeleid: duurzaam en innovatief ondernemen	Oprachten	190	3.572	1.237	1.071	1.071	1.071	1.071
		Subsidies	105	100	100	100	100	100	100
	Artikel 4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	Subsidies	573	2.319	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	Artikel 12 Natuur en Biodiversiteit	Oprachten	443	423	419	423	464	464	464
		Bijdragen aan medeoverheden	1.459	600	200	0	0	0	0
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Artikel 2 Bijstand, Toelagenwet en Sociale werkvoorziening	Inkomensoverdrachten	2.729	5.127	5.740	6.103	6.169	6.299	6.431
	Artikel 3 Arbeidsongeschiktheid	Inkomensoverdrachten	804	789	797	813	829	844	860
	Artikel 5 Werkloosheid	Inkomensoverdrachten	24	100	100	100	100	100	100
	Artikel 6 Ziekte en Zwangerschap	Inkomensoverdrachten	3.070	3.148	3.208	3.270	3.328	3.389	3.383
	Artikel 8 Ouderdagsvoorziening	Inkomensoverdrachten	19.794	19.329	20.962	20.672	21.418	22.190	22.962
	Artikel 9 Nabestaanden	Inkomensoverdrachten	1.111	1.132	1.198	1.218	1.239	1.260	1.282
	Artikel 10 Tegemoetkoming ouders	Inkomensoverdrachten	2.050	1.982	2.871	2.982	2.978	2.974	2.971
	Artikel 98 Algemeen	Inkomensoverdrachten	4.010	4.299	5.251	3.044	2.662	2.662	2.662
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Artikel 1 Volksgezondheid	Bijdragen aan medeoverheden	865	900	900	900	900	900	900
		Bijdragen aan agent-schappen	322	300	300	300	300	300	300

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2017 realisatie	2018 begroting	2019	2020	2021	2022	2023
	Artikel 4 Zorgbreed beleid	Bekostiging	125.422	118.729	124.095	127.457	131.392	135.332	139.119
	Artikel 10 Apparaatsuit- gaven	Personeel/materieel	10.046	9.247	8.680	8.681	8.679	8.681	8.679
	Totaal		306.634	333.985	343.360	335.996	319.243	316.061	318.947

Bijlage 7: Overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland

De Miljoenennota 2019 bevat een gedetailleerd overzicht van de raming van de belasting- en premieontvangsten op kasbasis voor 2019. Dat overzicht bevat ook het totaal van de belasting- en premieontvangsten uit Caribisch Nederland. In onderstaande tabel wordt het totale bedrag van de voor 2019 geraamde belasting- en premieontvangsten op kasbasis uit Caribisch Nederland op gedetailleerdere wijze gepresenteerd door de geraamde kasontvangsten voor 2019 uit te splitsen over alle in Caribisch Nederland geheven rijksbelastingen en premies.

Raming belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland 2019 in miljoenen euro's (op basis van Miljoenennota 2019)

	Raming 2019
Indirecte belastingen	52,2
– Algemene bestedingsbelasting	39,3
– Accijnzen	7,1
– Overdrachtsbelasting	5,8
Directe belastingen	88,4
– Loonbelasting en premies volks- en werknemersverzekeringen	79,1
– Inkomstenbelasting	–0,5
– Vastgoedbelasting	6,9
– Opbrengstbelasting	2,0
– Kansspelbelasting	0,8
– Ontvangsten oude belastingstelsel	0,1
Totaal	140,6

Bijlage 8: Overzicht eilandelijke inkomsten

De lokale heffingen worden vastgesteld door de openbare lichamen. De afweging en de verantwoording over de hoogte van de tarieven vindt plaats in de eilandraden. De doorberekening van de rechten, de rioolheffing en de reinigingsheffing mag maximaal 100 procent kostendekkend zijn. Het bedrag van de inkomsten voor de openbare lichamen kan fluctueren, zoals dat ook bij Europees-Nederlandse gemeenten het geval is.

Net als bij de begroting van het gemeentefonds, verstrekt het kabinet jaarlijks een overzicht van de ontwikkeling van de begrote opbrengsten uit lokale heffingen als bijlage bij de begroting van het BES-fonds. De in dit overzicht gebruikte gegevens zijn afkomstig van de door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begrotingen van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De tabellen bevat een overzicht van de opbrengsten van de lokale heffingen van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het gaat op basis van de meest recent ingediende en vastgestelde eilandelijke begrotingen en begrotingswijzigingen. In de tabellen A t/m C is te zien dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba aanmerkelijk van elkaar verschillen voor wat betreft de samenstelling van de eigen belastingen.

Tabel A Opbrengsten lokale heffingen Bonaire (in \$)

	2014	2015	2016	2017	2018
Motorrijtuigenbelasting	2.500.000	2.700.000	2.680.000	3.000.000	3.000.000
Logeergastenbelasting	1.700.000	2.100.000	2.037.000	2.500.000	2.500.000
Verhuurautobelasting	650.000	600.000	690.000	650.000	650.000
Erfpacht en huur	3.564.000	2.590.082	2.590.082	2.520.382	2.520.382
Reinigingsrechten	1.160.000	1.167.000	1.167.000	1.243.300	1.243.300
Leges en retributies	4.087.000	1.224.000	1.789.100	1.659.900	1.659.900
Havenbelasting	2.000.000	2.500.000	2.500.000	2.000.000	2.000.000
Grondbelasting	1.200.000	1.400.000	1.617.000	1.810.000	1.810.000
Opcenten	1.200.000	1.300.000	750.000	750.000	750.000
Precario rechten	700.000	600.000	610.000	300.000	300.000
Cruisepax ¹				500.000	500.000
Totale opbrengst	18.761.000	16.181.082	16.430.182	16.433.582	16.433.582

¹ Splitsing van de Post Precario in Precario en Cruiseapax per 1 januari 2016.

Tabel B Opbrengsten lokale heffingen Sint Eustatius (in \$)

	2014	2015	2016 ¹	2017	2018
Erfpachten	60.000				
Huurgronden	35.000				
Verkoop gebouwen en terreinen	25.000				
Vergunningsrechten	18.000				
Directeurs vergunningen	24.000				
Vestigingsvergunningen	33.000				
Lig- en meergelden	267.000				
Overige havengelden	220.000				
Anker gelden	157.000				
Loodsgelden	335.000				
Landingsgelden	62.000				
Parkeergelden	9.000				
Luchthavenbelasting	371.000				
Beveiliging	45.000				
Paspoorten	31.000				
Uittreksels	17.000				
Bouwleges					
Identiteitsbewijzen	11.000				
Overige leges	7.000				
Rijbewijzen	15.000				
Diverse opbrengsten/inkomsten	212.000				
Motorrijtuigbelasting	259.000				
Logeergastenbelasting	60.500				
Autoverhuurbelasting	6.000				
Verhuurautobelasting	6.000				417.325
Onroerend goed exploitatie				159.815	159.815
Luchthaven				460.992	460.992
Zeehaven				2.846.177	3.522.834
Leges				98.640	98.685
Vergunningen				195.178	195.178
Overige opbrengsten				98.595	100.614
Totale opbrengst	2.285.500	300.000	307.000	3.859.397	4.538.118

¹ In de begroting van 2015 en 2016 zijn alleen de totalen van de lokale heffingen vermeld.

Tabel C Opbrengsten lokale heffingen Saba (in \$)

	2014	2015	2016	2017	2018
Motorrijtuigenbelasting	130.000	130.000	136.000	136.000	136.000
Havengelden	80.000	100.000	104.000	109.000	109.000
Erfpacht/Verhuur	115.000	95.000	85.000	90.500	90.500
Logeergastenbelasting	60.000	70.000	72.000	72.000	72.000
Kinderopvang	45.000	55.000	50.000	55.000	55.000
Luchthaventoeslag	125.000	125.000	135.000	135.000	135.000
Landingsgelden	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Afvalstoffenheffing	110.000	110.000	110.000	135.000	135.000
Burgerzaken	38.000	33.000	38.200	43.500	43.500
Bouwleges	175.000	175.000	8.000	8.000	8.000
Vervoer studenten	125.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Rijbewijzen	9.000	9.000	10.000	12.000	12.000
Handel en industrie	50.000	60.000	57.000	61.000	61.000
HorecaverGUNningen	60.000	75.000	73.800	75.500	75.500
Verkoop zaden	0	15.000	15.000	15.000	15.000
Totale opbrengst	1.147.000	1.097.000	939.000	992.500	992.500

Bijlage 9: Overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland

Conform artikel 89 van de wet Financiën BES kunnen de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) een verzoek tot een renteloze lening indienen bij een vakdepartement ten behoeve van het doen van investeringen die dienen voor de uitoefening van de publieke taak. Een dergelijk verzoek wordt door een openbaar lichaam ingediend door tussenkomst van het College financieel toezicht (Cft). Het Cft voorziet de aanvraag van zijn advies. Volgens lid 4 van artikel 89 stelt de Ministerraad jaarlijks vast welk bedrag ieder van de openbare lichamen verschuldigd is aan aflossing van de renteloze leningen. Deze vaststelling geschiedt bij de behandeling van het Besluitvormingsmemorandum in de Ministerraad.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de renteloze leningen en de bijbehorende aflossingsbedragen voor 2019, zoals die tot op heden aan Caribisch Nederland zijn verstrekt. Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het vakdepartement.

Tabel 1 Overzicht reeds aangegane renteloze leningen aan Caribisch Nederland (in mln. dollars¹)

Eiland	Leningverstrekkend departement	Onderwerp	Oorspronkelijke omvang lening	Looptijd lening	Af te lossen in 2018	Af te lossen in 2019	Openstaand na aflossing in 2018
Bonaire	OCW	Onderwijshuisvesting	25	2013–2037	1	1	19
St. Eustatius	OCW	Onderwijshuisvesting	4,4	2013–2033	0,2	0,2	3,2
Saba	OCW	Onderwijshuisvesting	1,3	2013–2018	0,1	0	0
Saba	OCW	Onderwijshuisvesting	0,3	2019–2020	0	0,1	0,3
Saba	I&M	Infrastructuur Saba	2,5	2015–2025	0,3	0,3	1,5

¹ Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het departement

Infrastructuur Saba

In 2015 is door het Ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) een renteloze lening verstrekt aan Saba voor de weginfrastructuur.

Onderwijshuisvesting

Met elk van de eilanden zijn door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) afspraken gemaakt om er voor te zorgen dat alle scholen kunnen beschikken over fatsoenlijke onderwijshuisvesting. Dat is een randvoorwaarde voor het realiseren van de basis onderwijskwaliteit. In 2013 en 2014 zijn renteloze leningen door het Ministerie van OCW aan elk van de drie eilanden verstrekt opdat de openbare lichamen de grote achterstanden in de huisvesting van het onderwijs op de BES-eilanden op korte termijn weg te werken. Het Ministerie van OCW verstrekt de leningen.

In 2017 is de renteloze lening vanuit het Ministerie van OCW aan Bonaire verhoogd met \$ 5,9 mln. en verlengd tot en met 2037 en aan Sint Eustatius verhoogd met \$ 0,430 mln. en verlengd tot en met 2033.